

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om begränsning av utförseln av kulturföremål, lag om ändring av 8 och 9 § i lagen om godkännande av vissa bestämmelser i Unidroit-konventionen om stulna eller olagligt exporterade kulturföremål och om tillämpningen av konventionen och lag om ändring av 18 § i lagen om Nationalgalleriet

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det stiftas en lag om begränsning av utförseln av kulturföremål. Enligt den föreslagna lagen ska de i lagen angivna föremål som ingår i det nationella kulturarvet inte få föras ut ur landet utan utförseltillstånd. Avsikten är att skydda sådana föremål inom kulturarvet som räknas som nationella skatter. Samtidigt upphävs den gällande lagen om begränsning av utförseln av kulturföremål.

Den föreslagna lagen innehåller bestämmelser om ansökan om utförseltillstånd, tillståndsprövning, tillståndsmyndigheter och tillsyn. Genom lagen kompletteras rådets förordning om export av kulturföremål.

I propositionen föreslås det dessutom att lagen om godkännande av vissa bestämmelser i Unidroit-konventionen om stulna eller olagligt exporterade kulturföremål och om tillämpningen av konventionen ändras så att undervisnings- och kulturministeriet i fortsättningen är central myndighet i stället för justitieministeriet. I propositionen föreslås vidare en ändring av teknisk natur i lagen om Nationalgalleriet.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2017.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	4
1 INLEDNING.....	4
2 NULÄGE	5
2.1 Lagstiftning och praxis.....	5
Utförsellagen	5
Ansökan om utförseltillstånd.....	5
Beviljande av utförseltillstånd.....	6
Tillståndsbeslut och överklagande	7
Lagen om godkännande av vissa bestämmelser i Unidroit-konventionen om stulna eller olagligt exporterade kulturföremål och om tillämpningen av konventionen	8
Lagen om Nationalgalleriet.....	9
2.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet och i EU.....	9
Internationella konventioner som gäller skydd av kulturegendom	9
EU-lagstiftning om export av kulturföremål	10
Rådets förordning (EG) nr 116/2009 om export av kulturföremål.....	10
Kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 1081/2012 för rådets förordning (EG) nr 116/2009 om export av kulturföremål.....	11
Lagstiftningen om utförsel av kulturföremål i vissa nordiska länder.....	13
Sverige.....	13
Norge.....	14
Danmark	15
2.3 Bedömning av nuläget	15
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN.....	16
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	17
4.1 Ekonomiska konsekvenser.....	17
4.2 Konsekvenser för myndigheterna	17
Utförsellagen	17
Lagen om godkännande av vissa bestämmelser i Unidroit-konventionen om stulna eller olagligt exporterade kulturföremål och om tillämpningen av konventionen ..	18
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	18
5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial	18
5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats.....	18
DETALJMOTIVERING	20
1 LAGFÖRSLAG	20
1.1 Lagen om begränsning av utförseln av kulturföremål	20
1.2 Lagen om godkännande av vissa bestämmelser i Unidroit-konventionen om stulna eller olagligt exporterade kulturföremål och om tillämpningen av konventionen	30
1.3 Lagen om Nationalgalleriet.....	30
2 NÄRMARE BESTÄMMELSER OCH FÖRESKRIFTER	30
3 IKRAFTTRÄDANDE	31
4 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	31
LAGFÖRSLAG	34
1. Lag om begränsning av utförseln av kulturföremål	34
2. Lag om ändring av 8 och 9 § i lagen om godkännande av vissa bestämmelser i Unidroit-konventionen om stulna eller olagligt exporterade kulturföremål och om tillämpningen av konventionen	40

RP 112/2016 rd

3. Lag om ändring av 18 § i lagen om Nationalgalleriet	41
BILAGA	42
PARALLELLTEXT	42
2. Lag om ändring av 8 och 9 § i lagen om godkännande av vissa bestämmelser i Unidroit-konventionen om stulna eller olagligt exporterade kulturföremål och om tillämpningen av konventionen	42
3. Lag om ändring av 18 § i lagen om Nationalgalleriet	43

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Kulturarvet utgör en av grundvalarna för civilisationen och den nationella kulturen. Kulturregendomen är en del av kulturarvet. Enligt 20 § i Finlands grundlag bär var och en ansvar för naturen och dess mångfald samt för miljön och kulturarvet.

Att betydelsefulla kulturföremål bevaras som en del av den nationella kulturregendomen är viktigt för att befolkningen ska ha möjlighet att lära sig om, bekanta sig med och bli delaktig i det egna kulturarvet i den miljö där det har uppstått eller där det har fått en stark kulturell inbörd. Detta stöder uppkomsten av identiteter och gör att kulturarvet hålls levande. Olaglig införsel, utförsel och överföring av äganderätten i fråga om kulturregendom har ansetts vara en av de viktigaste orsakerna till att kulturarvet utarmas i ursprungsländerna. Därför har man försökt skydda kulturregendom mot olaglig utförsel, införsel, och överföring av äganderätten. Till skydd för kulturregendomen har internationella konventioner samt lagstiftning för Europeiska unionen antagits.

En central princip för Europeiska unionens inre marknad är fri rörlighet för varor, personer, tjänster och kapital. Artikel 36 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt gör det emellertid möjligt för Europeiska unionens medlemsstater att införa sådana förbud och restriktioner beträffande den fria rörligheten på den inre marknaden som behövs för att skydda nationella skatter av konstnärligt, historiskt eller arkeologiskt värde.

För att det europeiska kulturarvet till väsentliga delar ska kunna bevaras på unionens territorium har man utöver nationella begränsningar antagit unionslagstiftning som gäller export av kulturföremål och återlämnande av olagligt bortförda kulturföremål, och som utgör undantag från principen om fri rörlighet på den inre marknaden.

Bestämmelser om export av kulturföremål utanför Europeiska unionens gränser finns i rådets förordning (EG) nr 116/2009 om export av kulturföremål och i kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 1081/2012 för rådets förordning (EG) nr 116/2009 om export av kulturföremål. Export av kulturföremål till länder utanför unionen kräver licens i enlighet med förordningen.

Unionens lagstiftning om export av kulturföremål har genomförts nationellt genom lagen om begränsning av utförseln av kulturföremål (115/1999), nedan kallad utförsellagen. Utförsellagen är avsedd att ge en ram för förutsättningarna för lagligt utbyte av kulturregendom. Den gäller såväl utförsel av kulturhistoriskt värdefulla föremål till andra medlemsstater inom Europeiska unionen som export av sådana föremål från unionens territorium. Kulturföremål som anges i utförsellagen får inte föras ut ur landet utan utförseltillstånd utfärdat av Museiverket, Nationalgalleriet eller någon annan tillståndsmyndighet som undervisnings- och kulturministeriet anvisar. Tillståndsmyndigheterna och Tullen övervakar att lagen följs.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/60/EU om återlämnande av kulturföremål som olagligen förts bort från en medlemsstats territorium och om ändring av förordning (EU) nr 1024/2012 (omarbetning), nedan kallat återlämnandedirektivet, antogs den 15 maj 2014. Direktivet har genomförts nationellt genom lagen om återlämnande av kulturföremål som olagligen förts bort från territoriet för en medlemsstat i Europeiska unionen (1292/2015), nedan kallad lagen om återlämnande. Lagen trädde i kraft den 18 december 2015. Den innehåller bestämmelser om det förfarande som ska iaktas när kulturföremål som finns i Finland och som olagligen förts bort från territoriet för en annan medlemsstat i Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet återlämnas från Finland till medlemsstaten i fråga.

Enligt förarbetena till lagen om återlämnande (RP 12/2015 rd) är det på grund av återlämnandedirektivet och lagen om återlämnande ändamålsenligt att bedöma behovet av en översyn av den gällande utförsellagen, i synnerhet de bestämmelser i lagen som gäller sådana kulturföremål som kräver utförseltillstånd. Denna proposition gäller en reform av utförsellagen.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

Utförsellagen

Syftet med utförsellagen är enligt dess 1 § att begränsa utförseln av vetenskapligt, konstnärligt och historiskt värdefulla kulturföremål i avsikt att skydda det nationella kulturarvet. Lagen tillämpas på utförsel av kulturföremål från Finland till andra medlemsstater inom Europeiska unionen och på export från gemenskapens territorium. Bestämmelser om export av kulturföremål till länder utanför Europeiska unionen finns i rådets förordning (EG) nr 116/2009 om export av kulturföremål och i kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 1081/2012 för rådets förordning (EG) nr 116/2009 om export av kulturföremål.

Utförsellagen tillämpas dels på föremål framställda i Finland, dels på föremål framställda utomlands som under de senaste 100 åren har varit minst 50 år i Finland. Om ett föremål som har framställts utomlands emellertid är av särskilt värde med tanke på Finlands nationella historia, tillämpas lagen på detta föremål oavsett hur länge det funnits i Finland. Lagen tillämpas däremot inte på föremål som innehas av upphovsmannen eller av en fysisk person som har planerat föremålet eller annars skapat det.

Enligt 18 § 11 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om skydd av kulturhistoriskt värdefulla föremål i landskapet. På Åland gäller landskapslagen om skydd för kulturhistoriskt värdefulla föremål (1986:58), som till sin struktur påminner om motsvarande lag i riket. Landskapslagen gäller utförsel av föremål från landskapet, också till fastlandet. I lagen avses med kulturföremål över 50 år gamla konstverk samt konstindustri- och konsthantverksprodukter, andra över 50 år gamla föremål som anges i en exempelförteckning omfattande 40 punkter samt värdefulla föremål och manuskript oberoende av ålder, om de har anknytning till den åländska historien eller bemärkta personer. Om föremålet emellertid inte är av åländskt ursprung går åldersgränsen vid 70 år.

Förutom i utförsellagen finns nationella begränsningar i fråga om innehav och överlåtelse av kulturföremål i lagen om fornminnen (295/1963), kyrkoordningen (1055/1993), lagen om ortodoxa kyrkan (985/2006) och arkivlagen (831/1994). Dessutom kan skyddet av byggnader med stöd av lagen om skyddande av byggnadsarvet (498/2010), kyrkolagen (1054/1993) eller lagen om ortodoxa kyrkan innebära begränsningar för lösgörandet av ett föremål som utgör en fast eller lös del av en byggnad från sitt sammanhang.

Ansökan om utförseltillstånd

I 4 § i utförsellagen räknas de föremål som kräver utförseltillstånd upp enligt kategori. Enligt 5 § behövs inget utförseltillstånd om ett föremål som hör till en offentlig samling eller ett offentligt arkiv, evangelisk-lutherska kyrkan eller ortodoxa kyrkosamfundet eller någon av deras församlingar eller kyrkliga samfälligheter förs ut ur landet för att lånas till en utställning, för att konserveras eller för en vetenskaplig undersökning och ska återföras till Finland. En utövande konstnär eller en yrkesutövare behöver inte heller söka utförseltillstånd för instrument eller redskap som annars används i arbetet och som ska återföras till Finland efter framträdandet eller arbetsprestationen.

Utförseltillstånd ska sökas innan ett föremål förs ut ur landet. Enligt 6 § kan tillstånd sökas av ägaren eller den som ägaren har befullmäktigat. Allmän tillståndsmyndighet är enligt 10 § Museiverket. I fråga om konstverk är Nationalgalleriet tillståndsmyndighet. Om avsikten är att föra ut ett föremål ur landet på grund av flyttning eller arv och om tillståndsansökan på samma gång gäller flera föremål, är Museiverket tillståndsmyndighet. Museiverket och Nationalgalleriet är även tillståndsmyndigheter i frågor som avses i rådets förordning (EG) nr 116/2009 om export av kulturföremål.

Undervisnings- och kulturministeriet kan besluta att någon annan statlig inrättning, utöver Museiverket och Nationalgalleriet, eller ett kommunalt drivet museum är tillståndsmyndighet enligt huvudmannens samtycke. Enligt undervisnings- och kulturministeriets beslut den 21 april 1999¹ är följande museer tillståndsmyndigheter vid utförsel av kulturföremål: Åbo landskapsmuseum, Österbottens museum, Satakunta museum, Tornedalens landskapsmuseum, Norra Österbottens museum, Jakobstads stadsmuseum, K. H. Renlunds museum, Krigsmuseet och Kymmenedalens museum.

Enligt 1 § i förordningen om begränsning av utförseln av kulturföremål (189/1999), nedan kallad utförselförordningen, ska utförseltillstånd sökas på en blankett enligt det formulär som fastställts av Museiverket. Till en tillståndsansökan ska det enligt 2 § i förordningen vid behov bifogas fullmakt att föra ut föremålet ur landet och temporärt utförselförbud enligt 12 § i utförsellagen. Till tillståndsansökan ska det dessutom alltid bifogas tre fotografier av föremålet eller någon annan utredning i tre exemplar som specificerar föremålet. Dessutom kan tillståndsmyndigheten innan beslut fattas ålägga den sökande att lämna andra upplysningar som behövs för att tillståndsansökan ska kunna avgöras.

Museiverket har årligen behandlat i genomsnitt tio ansökningar om utförseltillstånd. Under 2014 beviljade Museiverket elva utförseltillstånd och fattade åtta beslut om temporärt utförselförbud. Nationalgalleriet beviljade sju utförseltillstånd 2014 och 12 tillstånd 2013. Av de museer som är tillståndsmyndigheter med stöd av undervisnings- och kulturministeriets beslut är det bara Krigsmuseet som har behandlat ansökningar om utförseltillstånd under de senaste åren. Åren 2010—2014 beviljade Krigsmuseet sammanlagt fyra utförseltillstånd.

Beviljande av utförseltillstånd

Enligt 7 § i utförsellagen kan utförseltillstånd beviljas om det inte finns särskilda vetenskapliga, konstnärliga eller kulturhistoriska skäl för att hålla kvar föremålet i Finland. När utförseltillstånd provas ska tillståndsmyndigheten beakta följande omständigheter: 1) är föremålet sällsynt eller finns det risk för att det blir sällsynt, 2) är föremålet särskilt representativt med tanke på kulturarvet, 3) hör föremålet till väsentliga delar ihop med en värdefull kulturmiljö, 4) har föremålet anknytning till en med tanke på den nationella historien viktig person eller händelse, eller 5) finns det någon annan särskild anledning till att utförsel av föremålet inte bör tillåtas.

Utförseltillstånd ska dock alltid beviljas i följande fall: 1) om föremålet hör till bohaget för någon som flyttar utomlands, 2) om någon som bor utomlands har fått föremålet i arv eller genom avvittring, och 3) om föremålet förs ut ur Finland för en viss tid och tillståndsmyndigheten bestämmer att föremålet ska återföras till Finland inom den tid som sökanden angett. Denna tid kan vara högst två år.

¹ Undervisningsministeriets beslut om vem som har rätt att verka som tillståndsmyndighet i ärenden som gäller utförsel av kulturföremål 21.4.1999, dnr 7/600/99.

Innan tillståndsärendet avgörs har tillståndsmyndigheten enligt 6 § i utförsellagen vid behov rätt att granska det föremål som avses i utförselansökan, dokumentera och fotografera det eller ta en kopia av det. Dessa åtgärder får inte oskäligt fördröja behandlingen av en tillståndsansökan.

Enligt 3 § i utförselförordningen ska tillståndsansökningarna behandlas snabbt. Om en ansökan är bristfällig ska den kompletteras inom den tid tillståndsmyndigheten bestämmer. Iakttas inte den utsatta tiden, utgör detta dock inget hinder för att ärendet avgörs.

I 11 § i utförsellagen anges det att tillståndsmyndigheten på grund av att en vara säljs offentligt eller av annan grundad anledning har rätt att i behövlig utsträckning granska sådana föremål som vid utförsel eventuellt förutsätter utförseltillstånd. Tullen kan ålägga den som för ut ett föremål att ansöka om utförseltillstånd, om utförseln av föremålet kräver tillstånd eller om det är oklart om utförseln kräver tillstånd eller inte. Om tillståndsmyndigheten med stöd av 7 § 3 mom. 3 punkten i utförsellagen har bestämt att ett föremål ska återföras inom en viss tid, ska föremålets ägare meddela tillståndsmyndigheten när föremålet har återförts till Finland.

Utförsel av kulturföremål ur Finland kan förbjudas temporärt. Enligt 12 § i utförsellagen kan en tjänsteman eller tjänsteinnehavare vid den behöriga tillståndsmyndigheten temporärt förbjuda att ett föremål förs ut ur landet, om föremålet ska säljas eller annars överlätas offentligt. Förbud kan utfärdas, om det är sannolikt att utförseltillstånd inte skulle beviljas för föremålet.

Ett temporärt utförselförbud kan utfärdas utan att föremålets ägare hörs. Förbudet utfärdas antingen till föremålets ägare eller till den som säljer föremålet för ägarens räkning eller till något annat ombud. Den som handlar för ägarens räkning ska underrätta föremålets ägare om ett temporärt utförselförbud. Ett temporärt utförselförbud ska iakttas tills ansökan om utförseltillstånd har avgjorts. Föremålets ägare eller den som handlar för ägarens räkning ska informera om ett temporärt utförselförbud vid försäljning eller överlåtelse av föremålet. Ett temporärt utförselförbud ska visas upp också när tillstånd söks att föra ut ett föremål ur landet. Enligt 4 § i utförselförordningen utfärdas ett temporärt utförselförbud på en blankett enligt det formulär som fastställts av Museiverket.

Tillståndsbeslut och överklagande

Beslut om utförseltillstånd lämnas på ansökningsblanketten. Enligt 5 § i utförselförordningen ska besluten åtföljas av ett fotografi och en kopia av bilagorna till tillståndsansökan. Ett avslag ska också innehålla motiveringar. Om en ansökan gäller både exportlicens som avses i rådets förordning (EG) nr 116/2009 om export av kulturföremål och utförseltillstånd som avses i utförsellagen, ska båda ansökningarna avgöras genom samma beslut. Ett tillstånd förfaller om föremålet inte har förts ut ur landet inom ett år från det att tillståndet beviljades.

Utförseltillståndet är avgiftsbelagt. Enligt 8 § 3 mom. i utförsellagen gäller beträffande avgiften för ett tillstånd det som föreskrivs i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992). Kommunala tillståndsmyndigheter har rätt att ta ut motsvarande avgift för behandlingen av ett tillstånd. Den avgift som Museiverket tar ut för utförseltillstånd är enligt undervisnings- och kulturministeriets förordning om avgifter för prestationer vid Museiverket (1452/2014) 75 euro. Den avgift som Nationalgalleriet tar ut är enligt undervisnings- och kulturministeriets förordning om avgiften för Nationalgalleriets beslut om utförseltillstånd (221/2014) 97 euro. Ingen avgift behöver tas ut i de fall enligt 7 § 3 mom. i utförsellagen då utförseltillstånd alltid ska beviljas.

Om en ansökan om utförseltillstånd har avslagits och föremålets ägare kräver det, har Museiverket eller Nationalgalleriet enligt 9 § i utförsellagen rätt att lösa in föremålet till staten. Sådana frivilliga transaktioner som avses i paragrafen har inte gjorts i praktiken.

Beslut som gäller utförseltillstånd får enligt 13 § i utförsellagen överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Ett beslut av förvaltningsdomstolen får överklagas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. Tillsynsåtgärder enligt 11 § i utförsellagen och temporära utförselbud enligt 12 § i den lagen får dock inte överklagas genom separata besvär.

Enligt 14 § i utförsellagen är det straffbart att föra ut kulturföremål ur landet i strid med den lagen. På gärningen tillämpas reglerings- och smugglingsbestämmelserna i 46 kap. i strafflagen. Det är straffbart att föra ut kulturföremål ur landet utan utförseltillstånd eller i strid med ett temporärt utförselbud.

Museiverket för ett register över besluten om utförseltillstånd. Enligt 6 § i utförselförordningen ska tillståndsbeslut av andra tillståndsmyndigheter och beslut om temporärt utförselbud som fattas av deras tjänsteinnehavare sändas till Museiverket för kännedom. För registerföringen kan Museiverket utfärda närmare anvisningar för de övriga tillståndsmyndigheterna. Museiverket har emellertid inte utfärdat några särskilda anvisningar för tillståndsmyndigheterna om registerföringen.

Enligt 7 § i utförselförordningen ska ett utförseltillstånd i original visas upp för Tullen innan kulturföremålet förs ut ur landet.

Lagen om godkännande av vissa bestämmelser i Unidroit-konventionen om stulna eller olagligt exporterade kulturföremål och om tillämpningen av konventionen

Unidroit-konventionen om stulna eller olagligt exporterade kulturföremål godkändes i Rom 1995, och Finland tillträdde konventionen (FördrS 94/1999) 1999. Unidroit-konventionen gäller anspråk av internationell karaktär på återlämnande av stulna kulturföremål och återlämnande av kulturföremål som har exporterats från en konventionsstats territorium i strid med den statens lagstiftning om export av kulturföremål. Enligt konventionen kan en konventionsstat begära att en domstol eller någon annan behörig myndighet i en annan konventionsstat ska förordna att kulturföremål som olagligt exporterats från den återkrävande statens territorium ska återlämnas.

I Finland har Unidroit-konventionen satts i kraft genom lagen om godkännande av vissa bestämmelser i Unidroit-konventionen om stulna eller olagligt exporterade kulturföremål och om tillämpningen av konventionen (877/1999). Lagen innehåller bl.a. bestämmelser om den behöriga domstolen i mål som gäller ansökan om återlämnande, myndigheternas uppgifter och säkringsåtgärder.

Enligt lagens 8 § är justitieministeriet central myndighet. Justitieministeriet har till uppgift att i samarbete med behöriga myndigheter ta emot anmodanden som gjorts med stöd av Unidroit-konventionen och som gäller kulturföremål som olagligt exporterats från andra konventionsstaters territorium och att lämna dem till den behöriga tingsrätten. Dessutom ska justitieministeriet tillhandahålla annan rättshjälp i frågor som gäller kulturföremål som olagligt exporterats från andra konventionsstaters territorium, sända anmodanden till domstolar eller andra behöriga myndigheter i andra konventionsstater gällande kulturföremål som olagligt förts ut ur Finland och vidta andra behövliga åtgärder som hör till tillämpningsområdet för konventionen.

I 9 § föreskrivs det att tingsrätten för att säkerställa återlämnandet av ett kulturföremål som olagligt förts ut från en annan stats territorium kan bestämma att föremålet beläggs med kvarstad eller vidta andra säkringsåtgärder i enlighet med 7 kap. i rättegångsbalken. Ansökan om säkringsåtgärder kan göras av justitieministeriet eller den stat varifrån föremålet har förts ut olagligt.

Lagen om Nationalgalleriet

Enligt 1 § i lagen om Nationalgalleriet (889/2013) finns Nationalgalleriet för att stärka kulturarvet och främja den konstnärliga bildningen. Nationalgalleriet är riksmuseum för bildkonsten. Det har enligt 2 § till uppgift att se till att dess samling upprätthålls och utökas, att bedriva utställningsverksamhet och annan konstmuseiverksamhet, att i egenskap av sakkunnig inom konstmuseisektorn delta i utvecklandet av museisektorn samt att sköta andra uppgifter som föreskrivs Nationalgalleriet i lag eller som undervisnings- och kulturministeriet ålägger det.

Nationalgalleriet är tillståndsmyndighet i frågor som hänför sig till utförsel av konstverk. Enligt 18 § 1 mom. 5 punkten i lagen om Nationalgalleriet har generaldirektören till uppgift att avgöra sådana ärenden som gäller utförseltillstånd för kulturföremål och som enligt utförsellagen hör till Nationalgalleriets uppgifter.

2.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet och i EU

Internationella konventioner som gäller skydd av kulturegendom

Finland har förbundit sig att iakttä ett flertal internationella konventioner vars syfte är att värna om att kulturegendom bevaras.

Konventionen om förbud mot och förhindrande av olovlig import, export och överföring av äganderätt avseende kulturegendom, nedan kallad 1970 års Unescokonvention, ingicks i Paris 1970. Finland tillträdde konventionen 1999 (FördrS 92/1999). Enligt artikel 3 i 1970 års Unescokonvention ska import, export eller överföring av äganderätt till kulturegendom som sker i strid med de bestämmelser som antagits av konventionsstaterna enligt konventionen vara olovlig. Konventionsstaterna förutsätts själva föreskriva att det krävs tillstånd för att sådan kulturegendom som staterna själva definierar som viktig ska kunna exporteras. Konventionsstaterna åtar sig också att vidta nödvändiga åtgärder i enlighet med nationell lagstiftning för att förhindra att museer och med dem jämförbara institutioner inom deras territorier förvärvar kulturegendom som härstammar från en annan konventionsstats territorium och som förts ut på olaglig väg. Genom 1970 års Unescokonvention har lagen om godkännande av vissa bestämmelser i konventionen om förbud mot och förhindrande av olovlig import, export och överföring av äganderätt avseende kulturegendom (875/1999) satts i kraft.

Unidroit-konventionen om stulna eller olagligt exporterade kulturföremål, som godkändes 1995, gäller i enlighet med det som tidigare sagts i denna proposition anspråk av internationell karaktär på återlämnande av stulna kulturföremål och återlämnande av kulturföremål som har exporterats från en konventionsstats territorium i strid med den statens lagstiftning om export av kulturföremål. Unidroit-konventionen har satts i kraft genom lagen om godkännande av vissa bestämmelser i Unidroit-konventionen om stulna eller olagligt exporterade kulturföremål och om tillämpningen av konventionen.

I Haag undertecknades 1954 en konvention om skydd av kulturegendom i händelse av väpnad konflikt, nedan kallad Haagkonventionen. Det andra protokollet till Haagkonventionen gjordes upp 1999. Finland tillträdde Haagkonventionen 1994 (FördrS 93/1994) och godkände 2004 det andra protokollet till konventionen (FördrS 152/2004). Konventionen tillämpas i hu-

vudsak under krigstid och vid väpnad konflikt, men den innehåller också bestämmelser om åtgärder i anslutning till beredskap och information som ska vidtas redan under fredstid. Haagkonventionen har satts i kraft genom lagen om godkännande av vissa bestämmelser i protokollet om skydd för kulturegendom i händelse av väpnad konflikt och om tillämpningen av protokollet (1135/1994).

EU-lagstiftning om export av kulturföremål

Rådets förordning (EG) nr 116/2009 om export av kulturföremål

Bestämmelser om export av kulturföremål till länder utanför Europeiska unionen finns i rådets förordning (EG) nr 116/2009 om export av kulturföremål. Förordningen tillämpas direkt i Europeiska unionens alla medlemsstater.

Artikel 1. Artikeln innehåller en definition av termen kulturföremål. Med kulturföremål avses de föremål som anges i bilaga I till förordningen.

Artikel 2. Artikeln innehåller bestämmelser om exportlicens. Enligt punkt 1 i artikeln ska exportlicens krävas för export av kulturföremål till länder utanför gemenskapens tullområde.

Punkt 2 innehåller bestämmelser om behöriga myndigheter. Den som exporterar ett kulturföremål ska ansöka om exportlicens hos den behöriga myndigheten i en medlemsstat inom Europeiska unionen. Exportlicens kan nekas om kulturföremålen i fråga omfattas av lagstiftning som skyddar nationella skatter av konstnärligt, historiskt eller arkeologiskt värde i den berörda medlemsstaten. Enligt punkt 3 ska exportlicensen gälla inom hela gemenskapen.

I punkt 4 anges det att direkt export från gemenskapens tullområde av nationella skatter som inte avses i förordningen är underkastad den exporterande medlemsstatens nationella lagstiftning.

Artikel 3. Enligt artikeln ska medlemsstaterna förse kommissionen med en förteckning över de myndigheter som har befogenhet att utfärda exporttillstånd för kulturföremål. Kommissionen ska offentliggöra förteckningen i C-serien av Europeiska unionens officiella tidning.

Artikel 4. I artikeln sägs det att exportlicensen ska uppvisas tillsammans med exportanmälan i samband med tullformalitetserna vid den tullanstalt som är behörig att godta anmälan.

Artikel 5. Artikeln innehåller bestämmelser om begränsning av behöriga tullanstalter. Enligt artikeln får medlemsstaterna begränsa antalet tullanstalter som är behöriga att handlägga ärenden som gäller export av kulturföremål. Medlemsstaterna ska då meddela kommissionen vilka tullanstalter som är behöriga. Kommissionen ska offentliggöra denna information i C-serien av Europeiska unionens officiella tidning.

Artikel 6. I artikeln föreskrivs det om administrativt samarbete. För tillämpningen av förordningen ska bestämmelserna i förordning (EG) nr 515/97 och särskilt bestämmelserna om sekretess för uppgifter gälla i tillämpliga delar. Dessutom ska medlemsstaterna inom ramen för sina ömsesidiga förbindelser vidta alla nödvändiga åtgärder för att få till stånd samarbete mellan tullmyndigheterna och de behöriga myndigheterna.

Artikel 7. Enligt artikeln ska beslut om de åtgärder som är nödvändiga för tillämpningen av förordningen, särskilt de som gäller de formulär som ska användas, antas enligt det förfarande som avses i artikel 8.2.

Artikel 8. I punkt 1 sägs det att kommissionen ska biträdas av en kommitté. Enligt punkt 2 ska artiklarna 3 och 7 i beslut 1999/468/EG tillämpas när det hänvisas till denna punkt.

Artikel 9. I artikeln föreskrivs det att medlemsstaterna ska fastställa påföljder för överträdelser av bestämmelserna i förordningen och vidta de åtgärder som krävs för att se till att påföljderna genomförs. Påföljderna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande.

Artikel 10. Enligt artikeln ska varje medlemsstat underrätta kommissionen om de åtgärder som vidtagits enligt förordningen. Kommissionen ska vidarebefordra denna information till de andra medlemsstaterna. Vart tredje år ska kommissionen lägga fram en rapport till Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om tillämpningen av förordningen. Rådet ska på förslag från kommissionen vart tredje år se över och, när det är lämpligt, revidera de belopp som anges i bilaga I på grundval av de ekonomiska och monetära indextalen inom gemenskapen.

Artikel 11. Artikeln innehåller en bestämmelse om upphävande av förordning (EEG) nr 3911/92. Genom förordning (EG) nr 116/2009 upphävs förordning (EEG) nr 3911/92 ändrad genom de förordningar som är upptagna i bilaga II. Hänvisningar till den upphävda förordningen ska anses som hänvisningar till denna förordning och ska läsas enligt jämförelsetabeln i bilaga III.

Artikel 12. Enligt artikeln träder förordningen i kraft den tjugonde dagen efter det att den har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning. Förordningen offentliggjordes i den officiella tidningen den 10 februari 2009.

Kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 1081/2012 för rådets förordning (EG) nr 116/2009 om export av kulturföremål

Kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 1081/2012 för rådets förordning (EG) nr 116/2009 om export av kulturföremål innehåller sådana bestämmelser om exportlicenser som kompletterar rådets förordning.

Artikel 1. Enligt artikeln ska det finnas tre slag av licenser för export av kulturföremål, vilka ska utfärdas och användas i enlighet med förordning (EG) nr 116/2009 och med denna förordning. Licenserna är standardlicens, särskild öppen licens och allmän öppen licens. Användning av exportlicens ska inte påverka de förpliktelser som hör samman med exportformaliteter eller tillhörande handlingar. Formulär för exportlicens ska på begäran tillhandahållas av den behöriga myndighet eller de behöriga myndigheter som anges i artikel 2.2 i förordning (EG) nr 116/2009.

Artikel 2. I artikeln föreskrivs det att en standardlicens ska användas vid varje exporttillfälle som omfattas av förordning (EG) nr 116/2009. Varje enskild medlemsstat får bestämma om den vill utfärda särskilda eller allmänna öppna licenser, som får användas i stället för en standardlicens om de särskilda villkor som hänför sig till dem är uppfyllda.

En särskild öppen licens ska användas vid upprepade temporär export av ett särskilt kulturföremål som förs ut av en viss person eller organisation. En allmän öppen licens ska användas vid temporär export av kulturföremål som ingår i ett museums eller en annan institutions permanenta samlingar. En medlemsstat får när som helst återkalla en särskild eller allmän öppen licens om de förutsättningar som gällde när den utfärdades inte längre föreligger. Medlemsstaten ska omedelbart underrätta kommissionen om den utfärdade licensen inte har återlämnats och skulle kunna användas på ett oriktigt sätt. Kommissionen ska omedelbart underrätta de andra medlemsstaterna.

Medlemsstaterna får vidta alla rimliga åtgärder som de anser behövs inom deras egna territorier för att övervaka användningen av sina egna öppna licenser.

Artikel 3. Artikel 3 innehåller detaljerade bestämmelser om det formulär som ska användas när standardlicenser upprättas. Formuläret ska överensstämja med den förlaga som visas i bilaga I.

Artikel 4. Enligt artikel 4 ska en särskild exportlicens utfärdas för varje sändning av kulturföremål. Med sändning förstås antingen ett enda kulturföremål eller ett antal kulturföremål. När en sändning innehåller ett antal kulturföremål är det de behöriga myndigheterna som ska bestämma om en eller flera exportlicenser bör utfärdas för sändningen i fråga.

Artikel 5. I artikel 5 sägs det att licensformulären ska bestå av tre exemplar, varav ett exemplar ska utgöra ansökan, ett är avsett för innehavaren av licensen och ett ska återsändas till den utfärdande myndigheten. Formulären ska numreras på det sätt som anges i förordningen.

Artikel 6. I punkterna 1 och 2 föreskrivs det hur formulären för ansökan om exportlicens ska fyllas i och vilka handlingar som ska åtfölja ansökan. Enligt punkt 3 får de behöriga myndigheterna för att utfärda en exportlicens kräva att de kulturföremål som ska exporteras visas upp. Om tillämpningen av punkterna 2 och 3 orsakar kostnader ska dessa enligt punkt 4 bäras av den som ansöker om exportlicens.

Enligt punkt 5 ska de på ett riktigt sätt ifyllda formulären läggas fram för de behöriga myndigheterna. När myndigheten har beviljat exportlicens ska exemplar 1 behållas av den myndigheten och de återstående exemplaren återsändas till innehavaren av exportlicensen eller till dennes representant.

Artikel 7. I artikel 7 föreskrivs det att det exemplar som är avsett för innehavaren av exportlicensen och det exemplar som ska återsändas till den utfärdande myndigheten ska läggas fram till stöd för exportdeklarationen.

Artikel 8. Artikel 8 innehåller bestämmelser om de åtgärder som det behöriga tullkontoret förutsätts vidta. Tullkontoret ska vidta lämpliga åtgärder för identifiering. Åtgärderna kan bestå av ett sigill eller en stämpel som anbringas av tullkontoret.

Artikel 9. Enligt artikel 9 får exportlicensens giltighetstid inte överstiga tolv månader räknat från utfärdandedagen. I fråga om ansökan om temporär export får de behöriga myndigheterna specificera den tidsfrist inom vilken kulturföremålen ska återimporteras till den utfärdande medlemsstaten. När en exportlicens löper ut utan att ha använts ska innehavaren omedelbart återsända de exemplar denne har i sin ägo till den utfärdande myndigheten.

Artikel 10. Artikel 10 innehåller bestämmelser om särskilda öppna licenser. Särskilda öppna licenser får utfärdas för ett visst kulturföremål som regelbundet kan komma att föras ut temporärt från unionen för att användas och/eller ställas ut i tredjeland. Kulturföremålet ska ägas eller lagligen innehas av den person eller organisation som använder eller ställer ut föremålet.

En licens får utfärdas om myndigheterna är övertygade om att den berörda personen eller organisationen lämnar de garantier som anses nödvändiga för att föremålet ska föras åter till unionen i gott skick. Dessutom måste föremålet kunna beskrivas och/eller märkas på sådant sätt att det vid tillfället för den temporära exporten inte råder något tvivel om att det är samma föremål som finns beskrivet i den särskilda öppna licensen. En licens får inte gälla längre än fem år.

Artikel 11. Enligt artikeln ska licensen uppvisas till stöd för en skriftlig exportdeklaration eller finnas tillgänglig för att kunna visas upp på begäran tillsammans med de kulturföremål som ska granskas. De behöriga myndigheterna i den medlemsstat där licensen uppvisas får begära att den översätts till det officiella språket eller ett av de officiella språken i denna medlemsstat. I så fall ska kostnaderna för översättningen betalas av licensinnehavaren.

Artikel 12. I artikeln sägs det att det tullkontor som är behörigt att ta emot exportdeklarationen ska se till att de uppvisade föremålen är samma som de i exportlicensen beskrivna och att det hänvisas till denna licens i fält 44 i deklarationen, om en skriftlig deklaration krävs. Det anges också hur man ska gå till väga om en skriftlig deklaration krävs.

Artikel 13. Artikeln innehåller bestämmelser om allmänna öppna licenser. Allmänna öppna licenser får utfärdas till museer eller andra institutioner för att användas vid temporär export av föremål som ingår i deras permanenta samlingar och som regelbundet kan komma att exporteras temporärt från unionen för att ställas ut i tredjeland.

En licens får utfärdas om myndigheterna är övertygade om att den berörda institutionen lämnar de garantier som anses nödvändiga för att föremålet ska föras åter till unionen i gott skick. Licensen får användas för alla föremålstyper i de permanenta samlingarna vid varje tillfälle då temporär export sker. Den får användas för olika kombinationer av föremålstyper antingen efter varandra eller samtidigt. En licens får inte gälla längre än fem år.

Artikel 14. Enligt artikeln ska licensen visas upp till stöd för exportdeklarationen. De behöriga myndigheterna i den medlemsstat där licensen uppvisas får begära att den översätts till det officiella språket eller ett av de officiella språken i denna medlemsstat. I så fall ska kostnaderna för översättningen betalas av licensinnehavaren.

Artikel 15. Artikeln innehåller bestämmelser om förfarandet i anslutning till uppvisande av licensen. Licensen ska visas upp tillsammans med en förteckning över de föremål som exporteras och som även finns beskrivna i exportdeklarationen.

Artikel 16. I denna artikel föreskrivs det om formulär för öppna licenser. Förlagor till formulären finns som bilagor till förordningen.

Artikel 17. Genom artikeln upphävs förordning (EEG) nr 752/93. Hänvisningar till den upphävda förordningen ska anses som hänvisningar till denna förordning och ska läsas enligt jämförelsetabellen i bilaga V.

Artikel 18. Artikeln innehåller bestämmelser om förordningens ikraftträdande och tillämpning. Förordningen träder i kraft den tjugonde dagen efter det att den har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning. Förordningen offentliggjordes i den officiella tidningen den 22 november 2012.

Lagstiftningen om utförsel av kulturföremål i vissa nordiska länder

Sverige

I Sverige finns bestämmelser om utförsel av kulturföremål i kulturmiljölagen (1988:950) och kulturmiljöförordningen (1988:1188). Syftet med bestämmelserna om utförsel är att se till att äldre svenska och utländska kulturföremål som kan vara av stor betydelse för det nationella kulturarvet och som kan hjälpa oss att förstå äldre tiders kultur ska finnas kvar i landet. Med svenska kulturföremål avses föremål som är eller kan antas vara framställda i Sverige eller i

ett annat land av en svensk. Med utländska kulturföremål avses föremål som är framställda i ett annat land av någon annan än en svensk.

De kulturföremål för vilka det fordras tillstånd för utförsel anges i kulturmiljöförordningen. Det handlar om följande slags föremål: ett svenskt eller utländskt kulturföremål inom de kategorier som anges i bilaga 1 till rådets förordning (EG) nr 116/2009 om export av kulturföremål, med de ålders- och värdegränser samt andra bestämmelser som anges i detalj, eller ett svenskt samiskt kulturföremål som är äldre än 50 år och har ett värde över 2 000 svenska kronor. För utländska kulturföremål krävs dock tillstånd endast om föremålet funnits i Sverige i mer än 100 år.

Ansökningar om tillstånd till utförsel ska ges in till Riksantikvarieämbetet, som vid behov styr ansökan vidare till den behöriga myndigheten. Handläggningen av tillstånd till utförsel har fördelats på flera olika myndigheter enligt specialområde: Kungliga biblioteket (böcker, manuskript), Riksarkivet (böcker, manuskript), Nordiska museet (inventarier, bl.a. möbler), Nationalmuseum (konstverk) och Prins Eugens Waldemarsudde (konstverk). Riksantikvarieämbetet svarar för handläggningen av tillstånd till utförsel bl.a. när det gäller arkeologiska föremål. Lagstiftningen innehåller närmare bestämmelser om samarbetet mellan myndigheter i beslutsfattandet om tillstånd till utförsel.

Tillstånd till utförsel ska ges om föremålet inte är av stor betydelse för det nationella kulturarvet. Tillstånd ska även ges om 1) ägaren till ett kulturföremål flyttar från Sverige för att bosätta sig i ett annat land, 2) föremålet ärvt av en enskild person som är bosatt i ett annat land, 3) föremålet förs ut ur landet av en offentlig institution i Sverige eller en institution som får bidrag av stat, kommun eller landstingskommun och det ska föras tillbaka till Sverige, 4) föremålet förs ut av en enskild person för att användas t.ex. i vid en utställning och det ska föras tillbaka till Sverige, eller 5) föremålet är i landet tillfälligt. Även i dessa fall ska tillstånd sökas. Ett tillstånd till utförsel gäller i ett år från dagen för beslutet.

Kulturmiljölagen innehåller bestämmelser om regeringens rätt att medge att även föremål som är av stor nationell betydelse förs ut ur landet, om rätten att överklaga tillståndsbeslut och om straff för olaglig bortförsel.

Norge

Regleringen av utförseln av kulturföremål är i Norge en del av ett större koncept för skydd av kulturmiljön. Enligt § 23 i kulturminneslagen (kulturminneloven nr 50, 9.6.1978) fordras utförseltillstånd för konst- och kulturmaterial som har stor betydelse för det norska kulturarvet eller för norsk konst eller historia.

I § 2 i förordningen om utförsel och införsel av kulturföremål (forskrift om utførsel og innførsel av kulturgjenstander) finns en förteckning över kulturföremål som fordrar utförseltillstånd. Kulturföremålen i förteckningen har angetts utifrån ålder, inte värde. Utförseltillstånd måste också sökas när ett föremål förs ut ur landet för en utställning. Tillstånd krävs bl.a. för följande föremål: 1) utan hänsyn till ålder kulturmaterial med särskild betydelse för norsk konst, kultur och historia, framstående personer och nationella händelser, 2) samiskt material från tiden före 1970, 3) målningar, teckningar, skulpturer och annan bildkonst som är äldre än 50 år, 4) ljud-, foto- och filmmaterial från tiden före 1950, 5) motorfordon och luftfarkoster som är äldre än 50 år, och 6) etnografiskt material från tiden före 1900.

Förordningen har också bestämmelser om ansökan om utförseltillstånd, sökande av ändring och tillsyn över utförseln. Utförseltillstånd söks på en blankett som kulturdepartementet fastställer. Tillstånd beviljas om kulturföremålet inte är viktigt för forskningen eller för bevaran-

det och spridningen av kunskaperna om det norska kulturarvet. Utförseltillstånden kan vara permanenta eller beviljas för viss tid.

Ansökan om utförseltillstånd ska lämnas till den behöriga myndigheten. Behörigheten har delats upp mellan flera aktörer enligt deras särskilda expertis. Ansökningar som har lämnats till Norsk kulturråd sänds vidare till den behöriga myndigheten. Kulturrådet är i regel också besvärsmyndighet i ärenden som gäller utförseltillstånd.

Danmark

I Danmark finns bestämmelser om utförsel av kulturföremål i en lag om skydd av kulturegendom (Kulturværdiloven No. 1270, 16.11.2010). Lagen tillämpas på föremål som inte finns i offentliga samlingar och som antingen härstammar från tiden före 1660 eller är äldre än 50 år och har ett värde på minst 163 000 danska kronor. Dessutom gäller lagen fotografier som har ett värde på minst 30 000 danska kronor. Däremot omfattar lagen inte mynt och medaljer. Den danska kulturministern kan dessutom av särskilda skäl och på rekommendation av kommissionen för kulturegendom besluta att lagen ska tillämpas på kulturföremål som inte annars omfattas av lagen. Lagen gäller inte Färöarna och Grönland.

Föremål som omfattas av lagen får inte föras utomlands, eller till Färöarna eller Grönland, utan utförseltillstånd. Utförseltillstånd ska alltid beviljas för föremål som härstammar från tiden före 1660 eller är äldre än 50 år, om 1) ägaren till föremålet kan visa att föremålet har framställts utanför Danmark och har tagits in i landet under de senaste 50 åren, eller 2) ägaren har för avsikt att permanent bosätta sig i ett annat land och föremålet ingår i hans eller hennes bohag.

Det är enbart ägaren till ett kulturföremål som kan ansöka om utförseltillstånd. Tillstånd beviljas av kommissionen för kulturegendom. Kulturministern kan meddela närmare bestämmelser om kommissionens verksamhet. Bestämmelserna kan t.ex. gälla skyldigheten för auktionshus att informera kommissionen när föremål som omfattas av lagen bjuds ut till försäljning och att informera köpare av kulturföremål om bestämmelserna om utförsel av sådana föremål.

Ett utförseltillstånd upphör att gälla fem år från den dag då det utfärdades. Kommissionen för kulturegendom kan bevilja statliga eller statsstödda museer permanent utförseltillstånd för utförsel av kulturföremål bl.a. i samband med utställningar.

Om utförseltillstånd inte beviljas erbjuder sig kommissionen för kulturegendom att köpa föremålet till ett pris som kan fås om föremålet säljs på den fria marknaden. Värdet på föremålet bestäms av särskilda experter. Erbjudandet att köpa föremålet förfaller om ägaren inte accepterar det inom tre månader från det att det ges. Föremål som har anskaffats på detta sätt ska placeras antingen i ett statligt eller statsstött museums samlingar eller i andra samlingar som kommissionen för kulturegendom beslutar om. I undantagsfall kan kommissionen bestämma att föremålet ska stanna kvar på sitt tidigare ställe.

Straffet för överträdelse av lagen är böter eller fängelse. Ett fängelsestraff på högst ett år kan dömas ut om gärningen är avsiktlig och omständigheterna även i övrigt försvårande. Det straffrättsliga ansvaret preskriberas efter fem år.

2.3 Bedömning av nuläget

Utförsellagen har varit i kraft sedan 1999, men i praktiken har det visat sig att lagen och dess bestämmelser inte är tillräckligt kända bland olika aktörer och enskilda medborgare. Det görs varje år mycket få ansökningar om utförseltillstånd. Ansökningarna görs på tryckta ansök-

ningsblanketter. För att det ska gå smidigare och effektivare att göra ansökningar och att behandla dem behöver det börja utvecklas ett elektroniskt system för ansökningar om utförseltillstånd. Tillsynen över lagen har också visat sig vara utmanande, i synnerhet som handeln med kulturföremål i allt större utsträckning håller på att flyttas till internet.

I 4 § i den gällande lagen räknas de föremål upp som kräver utförseltillstånd. Paragrafen innehåller tio kategorier av föremål och otaliga underkategorier. Med avvikelse från europeisk praxis anges det i förteckningen över kulturföremål inget minsta ekonomiska värde för föremålen. I Finland kan föremålens kulturhistoriska värde vara betydande även om deras ekonomiska värde i genomsnitt är lägre än på andra håll i Europa.

Förteckningen över föremål har med sina nuvarande åldersbegränsningar ansetts utgöra en oändamålsenlig helhet. På grund av de alltför korta, glidande tidsgränserna har lagen kommit att omfatta föremål vars utförsel ur landet det inte finns någon anledning att begränsa. Men det finns också brister i förteckningen. Utifrån erfarenheterna från tillämpningspraxis och för att bestämmelserna ska vara lagtekniskt tydliga vore det ändamålsenligt att se över kategoriseringen av föremål som kräver utförseltillstånd.

I nuläget finns det sammanlagt elva tillståndsmyndigheter i ärenden som gäller utförseltillstånd. Utöver Museiverket och Nationalgalleriet är nio museer tillståndsmyndigheter med stöd av undervisnings- och kulturministeriets beslut från 1999. Av de nio museerna är det i praktiken bara Krigsmuseet som under de senaste åren har fattat beslut om utförseltillstånd, och detta i ringa omfattning. Med tanke på mängden ansökningar om utförseltillstånd ska det ses som ändamålsenligt att i fortsättningen koncentrera tillståndsbesluten till Museiverket och Nationalgalleriet.

Enligt 9 § i den gällande lagen har Museiverket och Nationalgalleriet rätt att lösa in ett kulturföremål om ansökan om utförsel har avslagits och föremålets ägare kräver det. Bestämmelsen är informativ till karaktären, och tillståndsmyndigheten har inte med stöd av den haft rätt att tvångsinlösa eller skyldighet att på krav av ägaren lösa in ett föremål. Tillståndsmyndigheten kan dock frivilligt förvärva ett föremål. Därför ska en uttrycklig bestämmelse om inlösen inte ses som nödvändig.

När ett kulturföremål är till salu i en affär, visas före den egentliga auktionen eller kommer till offentlig försäljning på något annat sätt har tillståndsmyndigheten enligt 11 § i utförsellagen rätt att granska och dokumentera föremålet. I praktiken har det visat sig att tillståndsmyndigheten också behöver få tillgång till uppgifter om kulturföremålet, i synnerhet med tanke på bedömningen av temporära utförselförbud. Därför behöver bestämmelsen preciseras på denna punkt.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

Ett syfte med propositionen är att göra bestämmelserna om utförsel av kulturföremål tydligare och att uppdatera dem. Ett annat syfte är att öka kunskaperna om tillvägagångssätt och tillståndspraxis när kulturföremål förs ut ur landet. Det primära syftet med reformen är att främja skyddet av nationella skatter som ingår i det nationella kulturarvet.

I propositionen föreslås det att den gällande utförsellagen upphävs och ersätts med en ny lag om begränsning av utförseln av kulturföremål. Den föreslagna lagen ska tillämpas när i lagen angivna kulturföremål som ingår i det nationella kulturarvet förs ut ur Finland till andra medlemsstater inom Europeiska unionen eller exporteras från unionens territorium. Förutom i den föreslagna lagen finns bestämmelser om export av kulturföremål till länder utanför Europeiska unionen i rådets förordning (EG) nr 116/2009 om export av kulturföremål. Om det för utför-

seln av ett kulturföremål samtidigt fordras utförseltillstånd enligt den föreslagna lagen och exportlicens enligt rådets förordning, ska ett enda tillstånd beviljas för utförseln.

De föremål som kräver utförseltillstånd har i den föreslagna lagen delats in i fyra huvudkategorier. Till de tre första kategorierna hör föremål med anknytning till Finlands nationella historia och bemärkta personer, föremål som avses i lagen om fornminnen samt värdefulla arkiv och samlingar och delar av sådana arkiv och samlingar. För föremål som hör till dessa kategorier ska det alltid krävas utförseltillstånd. Till den fjärde kategorin hör vissa andra kulturföremål vars ålder, ursprungsland och den tid de har funnits i Finland inverkar på om tillstånd ska krävas eller inte. En detaljerad förteckning över dessa föremål föreslås ingå i en bilaga till den föreslagna lagen.

Förvaltningsuppgifterna i anslutning till ärenden som gäller utförseltillstånd ska koncentreras till Museiverket och Nationalgalleriet. Dessa två ska i fortsättningen vara tillståndsmyndigheter i utförselärenden. Museiverket och Nationalgalleriet kan enligt förslaget vid behov begära utlåtande om en ansökan om utförseltillstånd av andra museer, Nationalbiblioteket, arkivverket eller någon annan sakkunnig aktör. Museiverket ska föra ett register över tillståndsbesluten. Vid sidan av tillståndsmyndigheterna föreslås Tullen vara tillsynsmyndighet, precis som för närvarande.

Det föreslås en sådan ändring av lagen om godkännande av vissa bestämmelser i Unidroit-konventionen om stulna eller olagligt exporterade kulturföremål och om tillämpningen av konventionen att undervisnings- och kulturministeriet i fortsättningen är central myndighet i stället för justitieministeriet. Dessutom föreslås det en ändring av teknisk natur i lagen om Nationalgalleriet.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

Propositionen bedöms inte ha några konsekvenser för statsfinanserna.

4.2 Konsekvenser för myndigheterna

Propositionen bedöms inte ha några nämnvärda konsekvenser för myndigheternas verksamhet.

Utförsellagen

Med reformen strävar man efter att uppdatera och göra bestämmelserna om utförsel tydligare, så att tillämpningen och iakttagandet av dem blir enklare och effektivare. En effektivisering innebär fler ansökningar om utförseltillstånd, vilket i sin tur leder till mer administrativt arbete för Museiverket och Nationalgalleriet. Till denna del är det dock svårt att i detalj bedöma och förutsäga en eventuell ökning av den administrativa arbetsbördan. Eftersom Museiverket redan nu för ett register över tillståndsbeslut bedöms förvaltningen av registret inte nämnvärt öka det administrativa arbetet jämfört med nuläget. När man har fått tillräckligt med erfarenheter av och information om genomförandet av reformen och om dess konsekvenser ska det utvärderas om de resurser som Museiverket och Nationalgalleriet har för att sköta uppgifterna är tillräckliga.

Målet är att beslutsförfarandet i fråga om utförseltillstånd under de närmaste åren stegvis ska göras elektroniskt, vilket fordrar tilläggsresurser. Elektroniska tjänster och ett elektroniskt tillståndsregister bedöms dock längre fram göra tillståndsmyndigheternas verksamhet effektivare och leda till smidigare och snabbare samarbete mellan tillstånds- och tillsynsmyndigheterna.

Ett system för elektroniska tjänster gör det också lättare för dem som ansöker om utförseltillstånd att sköta sina ärenden.

Lagen om godkännande av vissa bestämmelser i Unidroit-konventionen om stulna eller olagligt exporterade kulturföremål och om tillämpningen av konventionen

En överföring av uppgiften som central myndighet enligt lagen om godkännande av vissa bestämmelser i Unidroit-konventionen om stulna eller olagligt exporterade kulturföremål och om tillämpningen av konventionen från justitieministeriet till undervisnings- och kulturministeriet leder till något mer administrativt arbete för undervisnings- och kulturministeriet och på motsvarande sätt till något mindre arbete vid justitieministeriet. Enligt de praktiska erfarenheterna är arbetsmängden emellertid mycket liten.

Överföringen av uppgiften som central myndighet bedöms emellertid inte kräva någon ökning av undervisnings- och kulturministeriets nuvarande personalresurser. Eftersom undervisnings- och kulturministeriet är en sådan central myndighet som avses i lagen om återlämnande, måste det ses som ändamålsenligt att det ministeriet också sköter motsvarande uppgifter i enlighet med lagen om godkännande av vissa bestämmelser i Unidroit-konventionen om stulna eller olagligt exporterade kulturföremål och om tillämpningen av konventionen. Den föreslagna ändringen bedöms göra verksamheten mer ändamålsenlig och effektiv.

5 Beredningen av propositionen

5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial

Undervisnings- och kulturministeriet tillsatte den 19 juni 2014 en arbetsgrupp med uppgift att bedöma om återlämnandedirektivet föranleder ändringar i utförsellagen och utförselförordningen och att vid behov bereda förslag till behövliga ändringar av lagstiftningen. Arbetsgruppen skulle också utreda behovet av andra ändringar i utförsellagen och utförselförordningen och bereda ändringar i lagstiftningen i anslutning till detta. I arbetsgruppen ingick utöver undervisnings- och kulturministeriet företrädare för justitieministeriet, Museiverket och Nationalgalleriet.

Under arbetets gång hörde arbetsgruppen Tullen, antikvitetshandlare, landskapsmuseer, regionala konstmuseer och riksomfattande specialmuseer. Arbetsgruppen ordnade ett informationsmöte dit man bjöd in experter från Museiverket, Nationalbiblioteket, Riksarkivet, Nationella audiovisuella institutet, Krigsmuseet, Naturhistoriska centralmuseet, Designmuseet, Postmuseet, Finlands fotografiska museum, Tekniska museet och Mobilia. Under mötet diskuterades huvudsakligen kategoriseringen av de kulturföremål som kräver utförseltillstånd.

Propositionen baserar sig huvudsakligen på den proposition med förslag till lag om begränsning av utförseln av kulturföremål och till lagar om ändring av vissa andra lagar som arbetsgruppen beredde. Propositionen har granskats vid justitieministeriets laggranskningsenhet.

5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats

Undervisnings- och kulturministeriet begärde yttranden om utkastet till proposition av justitieministeriet, inrikesministeriet, arbets- och näringsministeriet, finansministeriet, Museiverket, Centralkriminalpolisen, Polisstyrelsen, Tullen, Dataombudsmannens byrå, Nationalgalleriet, Riksarkivet, Nationalbiblioteket, Kyrkostyrelsen, Nationella audiovisuella institutet, Naturhistoriska centralmuseet, Krigsmuseet, Postmuseet, landskapsmuseer, riksomfattande specialmuseer, Jakobstads Museum, Hagelstam & Co, Bukowski Oy Ab, Huutokauppa Helander, Finlands Antikhandlare rf och Galerie Donner Ab.

Det kom in sammanlagt 29 begärda yttranden. Dessutom lämnades ett yttrande av Finlands fordonshistoriska centralförbund rf. Ett sammandrag av yttrandena har utarbetats vid undervisnings- och kulturministeriet. Remissinstanserna har i regel ställt sig positiva till utkastet till proposition och ansett propositionen vara motiverad. Propositionen ansågs skapa klarhet i nuläget.

Justitieministeriet fäste i sitt yttrande huvudsakligen uppmärksamhet vid motiveringen till lagstiftningsordningen och vid formuleringen av vissa paragrafer. I yttrandet från dataombudsmannens byrå uppmärksammades det första lagförslagets 11 §, som gäller registret över tillståndsbeslut. Kommentarer i de övriga yttrandena hänförde sig i regel till den ålder som anges för föremålen i den förteckning som finns som bilaga till lagförslaget eller till sättet att benämna föremålen.

Under den fortsatta beredningen av propositionen efter det att yttrandena hade kommit in har man koncentrerat sig på att precisera motiveringen till lagstiftningsordningen och den paragraf som gäller registret över tillståndsbeslut samt på utformningen av den förteckning över föremål som finns som bilaga till lagförslaget. Förslag i yttrandena till mindre ändringar har också beaktats vid den fortsatta beredningen av propositionen.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1.1 Lagen om begränsning av utförseln av kulturföremål

1 §. Lagens syfte. Syftet med lagen är att skydda nationella skatter som ingår i det nationella kulturarvet. Som nationella skatter räknas kulturföremål som är av särskild historisk, konstnärlig eller vetenskaplig betydelse för hela nationen. Det är motiverat att hålla kvar betydelsefulla kulturföremål i Finland så att kulturarvet kan undersökas och ställas ut på ett heltäckande sätt. Befolkningen i Finland ska ha möjlighet att få kunskaper om, uppleva och bli delaktig i sitt eget kulturarv.

Utbyte av föremål som ingår i kulturegendomen ses på det hela taget som något godtagbart, och sådan utförsel behöver inte begränsas helt och hållet. Lagen är avsedd att ge en ram för förutsättningarna för laglig utförsel av kulturegendom. Det är meningen att föreskriva om tillsynen över utförsel av kulturföremål på samma sätt som för närvarande, så att tillstånd krävs för utförsel av vetenskapligt, konstnärligt och historiskt betydelsefulla kulturföremål som avses i denna lag.

Paragrafen motsvarar till sitt innehåll i huvudsak 1 § i den gällande lagen. Det föreslås en sådan komplettering att begreppet nationell skatt, som nämns i artikel 36 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, tas med i paragrafen.

2 §. Tillämpningsområde. Den föreslagna lagen tillämpas på utförsel av kulturföremål från Finland till andra medlemsstater inom Europeiska unionen och på export av sådana föremål från unionens territorium till tredjeländer.

Det är inte meningen lagen ska hindra utförseln av ett kulturföremål som den som för ut föremålet själv är upphovsman till. Enligt 2 mom. tillämpas lagen inte på kulturföremål som innehas av upphovsmannen eller av en fysisk person som har planerat föremålet eller annars skapat det. Med upphovsmannen till ett kulturföremål jämföras en konstruktör eller designer som har skapat modellen till föremålet eller den som har gjort en skiss. Således kan t.ex. den som har planerat ett konstindustriellt verk föra originalföremålet ut ur landet utan utförseltillstånd.

Enligt 3 mom. finns bestämmelser om export av kulturföremål till länder utanför Europeiska unionen förutom i den föreslagna lagen i rådets förordning (EG) nr 116/2009 om export av kulturföremål. I rådets förordning regleras exporten av kulturföremål till länder utanför gemenskapens territorium. Rådets förordning förutsätter bestämmelser på nationell nivå om bl.a. exportbegränsningar med stöd av vilka en medlemsstat inom Europeiska unionen kan förbjuda att ett kulturföremål exporteras utanför unionens territorium. Enligt artikel 36 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt faller restriktioner för export av kulturföremål inom medlemsstaternas behörighet. Ett förfarande med exportlicens i enlighet med rådets förordning utgör dels bevarande av det nationella kulturarvet, dels skydd av det europeiska kulturarvet.

Rådets förordning tillämpas på export från Europeiska unionens territorium till tredjeländer. Export av kulturföremål till länder utanför unionens tullområde kräver licens enligt det som närmare anges i förordningen. Systemet enligt rådets förordning bygger på att exporten av vissa kategorier av föremål anges kräva exportlicens. Dessa kategorier kan avvika från dem som anges i medlemsstaternas nationella bestämmelser. Exportlicens kan nekas enligt artikel 2.2 i förordningen, om en sådan licens ska nekas enligt den nationella lagstiftningen i ursprungsstaten. För att utreda detta ska den behöriga myndigheten vid prövningen av en licens

ta kontakt med de behöriga myndigheterna i den medlemsstat från vilken föremålet i fråga kom.

Rådets förordning gäller export utanför unionens territorium av sådana i bilaga I till förordningen nämnda kulturföremål som når upp till ett visst ekonomiskt värde. Den nationella lagen ska tillämpas på utförsel av de kategorier av föremål som anges i lagen till unionsmedlemsstater och på export av dessa kategorier utanför unionens territorium.

Begränsningssystemet enligt den föreslagna lagen respektive rådets förordning föreslås bli samordnat genom att båda tillstånden avgörs samtidigt genom ett enda beslut i enlighet med den föreslagna 6 § och rådets förordning. Rådets förordning ska tillämpas samtidigt på utförseln av ett kulturföremål, förutsatt att kulturföremålet finns nämnt i bilaga I till den förordningen och att föremålets ekonomiska värde överstiger de gränsvärden som nämns i bilagan.

Paragrafen motsvarar 2 och 3 § i den gällande lagen.

3 §. Föremål som kräver utförseltillstånd. De kulturföremål som kräver utförseltillstånd har kategoriserats på ett nytt sätt i paragrafen, men kategorierna motsvarar huvudsakligen den förteckning över föremål som finns i 4 § i den gällande lagen.

De föremål som kräver utförseltillstånd har delats in i fyra huvudkategorier. Föremålen i 1—3 punkten kräver alltid utförseltillstånd. Tillståndsplikten för de föremål som avses i 1 punkten bestäms enligt deras historiska eller kulturhistoriska kontext. Tillståndsplikten för föremålen i 2 punkten bestäms med stöd av lagen om fornminnen. Den föreslagna 3 punkten gäller arkiv och andra samlingar, oavsett hur länge de har funnits i Finland.

Till den kategori som anges i 4 punkten hör vissa andra kulturföremål vars ålder, ursprungsland och den tid de har funnits i Finland inverkar på om tillstånd ska krävas eller inte. En detaljerad förteckning över dessa föremål föreslås ingå i en bilaga till lagen. Även om utförsel som tillåts endast med stöd av utförseltillstånd inte kränker äganderätten i strid med bestämmelsen om egendomsskydd i 15 § i grundlagen, är det för att undvika missförstånd ändamålsenligt att i lagen ta in en förteckning över föremål som kräver tillstånd.

Vid kategoriseringen av kulturföremål som kräver utförseltillstånd har man i tillämpliga delar följt den förteckning över föremål som finns i rådets förordning. Beloppen i rådets förordning ska dock inte, som för närvarande, utgöra grund för tillståndsplikten. Avsikten med bestämmelsen är inte att ingripa i själva försäljningen av föremål utan endast att förhindra att de kulturvärden som är förknippade med föremålen försvinner från Finland.

Enligt 1 punkten ska tillståndsplikten i fråga om ett kulturföremål inte bestämmas enligt föremålets ålder, framställningsland eller hur länge det har funnits i Finland och inte heller enligt dess framställningssätt eller konstnärliga värde. Det avgörande för om 1 punkten är tillämplig eller inte ska vara att föremålet på ett eller annat sätt har anknytning eller koppling till Finlands nationella historia eller bemärkta personer. Således kan t.ex. en serieproducerad Savoyvas som arkitekt Alvar Aalto har gett president Urho Kekkonen i gåva vara ett föremål som kräver utförseltillstånd även om en annan likadan vas annars inte kräver tillstånd. Däremot förutsätts det ingen motsvarande koppling till en viss kontext i 2 eller 3 punkten.

Föremål som avses i 1 punkten kan också vara korrespondens med anknytning till bemärkta personer, dagböcker och fotografier, om de inte utgör ett arkivbestånd som avses i 3 punkten, samt gradbeteckningar, utmärkelsetecken och förtjänsttecken. Utförseltillstånd kan också krävas för ett föremål eller en grupp av föremål som har en nära koppling till en bemärkt persons vetenskapliga, politiska eller övriga offentliga verksamhet eller som berättar om denna verk-

samhet. Kulturföremål som har anknytning till vår nationella historia och som kräver utförseltillstånd kan t.ex. vara officiella presentartiklar som finländare har fått av ryska kejsare och som berättar om förhållandena mellan de ryska kejsarna och deras undersåtar.

Enligt 2 punkten får föremål som avses i lagen om fornminnen och som har upphittats på land eller i vatten inte föras ut ur Finland utan utförseltillstånd. Exempelvis får inga lösa arkeologiska föremål som är äldre än hundra år och som har upphittats på land eller i vatten föras ut utan tillstånd. Att rubba fasta fornlämningar är förbjudet redan med stöd av lagen om fornminnen.

I 3 punkten föreskrivs det att utförseltillstånd ska krävas för arkiv och samlingar som är värdefulla av vetenskapliga eller andra särskilda skäl samt för delar av sådana arkiv och samlingar oavsett deras ålder och ursprungsland och hur länge de har funnits i Finland. Som sådana arkiv och samlingar som kräver utförseltillstånd kan t.ex. räknas bok- och brevsamlingar av särskilt kulturhistoriskt värde, arkitekturritningar i original, arkiv med anknytning till vetenskaplig, skönlitterär eller politisk verksamhet samt naturvetenskapliga, numismatiska och filatelistiska samlingar.

Enligt 4 punkten ska utförseltillstånd krävas för vissa andra kulturföremål som anges i bilagan och omfattas av vissa begränsningar i fråga om hur gamla de ska vara eller hur länge de ska ha funnits i Finland. Kategoriseringen av föremål föreslås huvudsakligen motsvara den gällande lagen och i tillämpliga delar bilaga I till rådets förordning (EG) nr 116/2009 om export av kulturföremål.

I den föreslagna lagen har man utifrån aspekter som kommit fram vid tillämpningen av lagen preciserat åldersgränserna när det gäller tillståndsplikten för vissa kategorier av föremål. I fråga om konstverk föreslås åldersgränsen bli höjd från nuvarande 50 till 100 år. Med tanke på skyddet av nationella skatter och strävan att hitta konstverk som ska räknas som nationella skatter och hålla kvar dem i Finland har det setts som ändamålsenligt att höja åldersgränsen. Med konstverk avses t.ex. målningar, skulpturer, konstgrafik och andra pappersbaserade alster samt tryckplåtar och andra jämförbara redskap som har använts vid framställningen av konstverk.

När det gäller konstindustri- och konsthantverksprodukter ändras åldersgränserna inte, men de begrepp som används ska enligt förslaget preciseras genom att man nämner unika föremål och nationellt betydelsefulla prototyper. Konstindustri- och konsthantverksprodukter kan vara t.ex. 1) möbler, belysningsanordningar och andra småföremål, 2) glas-, keramik- och träföremål, 3) mode- och textilprodukter, 4) smycken och prydnadsföremål, 5) unika konstindustri- och konsthantverksprodukter, och 6) delar som hör till den fasta inredningen i en byggnad.

När det gäller skriftliga alster föreslås det att kartor över Finland som har ritats för hand före 1800 tas med vid sidan av tryckt kartmaterial.

Åldersgränsen för fortskaffnings- och transportmedel höjs från 50 till 75 år. Utförseltillstånd ska dock krävas för fortskaffnings- och transportmedel som är yngre än 75 år men som har anknytning till Finlands nationella historia och bemärkta personer på det sätt som avses i 1 punkten.

Även pengar, utmärkelsetecken och medaljer läggs till förteckningen över föremål. Åldersgränsen för fotografier ändras så att upptagningar gjorda i Finland före 1860 och originalnegativ av sådana upptagningar i fortsättningen ska kräva tillstånd.

Utifrån erfarenheterna av tillämpningspraxis förlängs den tid som över 100 år gamla föremål ska ha funnits i Finland från 50 till 100 år. Vissa små ändringar föreslås i föremålskategorier. Etnologiska föremål tas med som en egen kategori för tydlighetens skull. Denna kategori omfattar också t.ex. samiska föremål. Utförseln av audiovisuellt material föreslås, på grund av detta materials beskaffenhet, inte längre vara begränsad. Begreppet hushållsartiklar i 4 § 9 punkten underpunkt e i den gällande lagen har visat sig vara otydligt, och därför föreslås hushållsartiklar inte längre bli nämnda som en egen kategori. De ingår i stället i kategori VII k i bilagan till lagen.

4 §. Undantag från kravet på utförseltillstånd. Utgångspunkten för den föreslagna lagen är att kulturföremål som avses i 3 § inte får föras utanför Finlands gränser utan utförseltillstånd. I denna paragraf anges de fall då inget utförseltillstånd trots allt behövs. Paragrafens förteckning över undantag är avsedd att vara uttömmande. Paragrafen motsvarar i huvudsak 5 § i den gällande lagen.

För det första behövs inget utförseltillstånd om ett föremål som hör till en offentlig samling eller ett offentligt arkiv eller ett kyrkligt föremål förs ut ur landet för att lånas till en utställning, för att konserveras, för en vetenskaplig undersökning eller för något annat tidsbegränsat ändamål och ska återföras till Finland. Med offentlig samling avses en samling som existerar med statliga, kommunala eller annars offentliga medel, såsom ett museum eller konstmuseum. För temporär utförsel av kyrkliga föremål som hör till evangelisk-lutherska kyrkan eller ortodoxa kyrkosamfundet krävs inget tillstånd. Undantaget omfattar dock inte utförsel av andra religiösa samfunds föremål.

För det andra behövs enligt den nya 2 punkten inget utförseltillstånd för andra än i 1 punkten nämnda statsägda kulturföremål som efter utförseln förblir i statlig ägo. Sådana föremål och situationer handlar i praktiken t.ex. om konstverk och konstindustri- och konsthantverksprodukter som ska placeras utomlands hos finländska beskickningar eller kulturinstitut eller i internationella organisationers lokaler och som förs ut ur landet tills vidare men är avsedda att kvarstå som finska statens egendom. Om statlig egendom förs ut ur landet för att överlåtas vidare, t.ex. för donation av ett konstverk, ska tillstånd sökas för utförseln på det sätt som anges i den föreslagna lagen. Detsamma gäller i en situation där ett föremål har förts ut ur landet med stöd av ett undantag men en vidareöverlåtelse senare blir aktuell. Det har visat sig vara ändamålsenligt att ta med denna bestämmelse i lagen för att undvika oklarheter.

För det tredje behövs inget utförseltillstånd för utövande konstnärers eller yrkesutövares arbetsredskap som det är meningen att återföra till Finland. Bestämmelsen gäller alltså t.ex. ett instrument som konstnären tar med sig ut ur landet till ett framträdande.

5 §. Myndigheter. Enligt det föreslagna 1 mom. är Museiverket allmän tillståndsmyndighet. I fråga om konstverk är Nationalgalleriet emellertid tillståndsmyndighet. Behörighetsfördelningen ska till denna del i princip vara exkluderande. Om avsikten är att föra ut ett konstföremål ur landet på grund av flyttning eller arv och tillståndsansökan på samma gång gäller flera föremål ska Museiverket dock ha behörighet och tillståndsmyndighet i fråga om alla föremål. På detta sätt vill man se till att den som söker tillstånd inte behöver vara i kontakt med flera myndigheter i ett ärende där tillstånd i vilket fall som helst ska beviljas i enlighet med 8 § 3 mom.

Enligt 2 mom. är Museiverket och Nationalgalleriet tillståndsmyndigheter enligt rådets förordning (EG) nr 116/2009 om export av kulturföremål. I rådets förordning förutsätts det nationella bestämmelser om den behöriga myndigheten.

I 3 mom. anges att de tillsynsmyndigheter som avses i den föreslagna lagen är tillståndsmyndigheterna och Tullen. Enligt 24 § i gränsbevakningslagen (578/2005) sköter också gränsbevakningsväsendet vid sidan av Tullen tullövervakning och därmed sammanhängande förberedande tullåtgärder vid riksgränsen och vid de gränsövergångsställen där Tullen inte har ordnat tullövervakning. Tillsynsmyndigheterna ska närmast ta hand om den praktiska övervakningen och ha befogenheter att vidta de tillsynsåtgärder som avses i lagen och rådets förordning.

För Museiverkets och Nationalgalleriets del motsvarar paragrafens bestämmelser om tillståndsmyndighet den gällande lagen. Museiverket är en expertmyndighet i kulturarvsfrågor som är underställd undervisnings- och kulturministeriet. Museiverket har enligt 2 § i lagen om Museiverket (282/2004) bl.a. till uppgift att sörja för att den kulturhistoriska nationalelegenden utökas, vårdas och ställs ut och att sörja för forskning i kulturarvet och för dokumentation av information om kulturarvet. Nationalgalleriet är för sin del riksmuseum för bildkonsten. Nationalgalleriet är en offentligrättslig stiftelse som hör till undervisnings- och kulturministeriets ansvarsområde. Enligt 2 § i lagen om Nationalgalleriet har Nationalgalleriet bl.a. till uppgift att se till att den samling nationalelegendom som staten äger upprätthålls och utökas. I frågor som gäller utförsel av konstverk är Nationalgalleriet en aktör som sköter offentliga förvaltningsuppgifter i enlighet med 124 § i grundlagen.

Paragrafen ska dock inte längre ge undervisnings- och kulturministeriet befogenhet att besluta att även någon annan statlig inrättning eller ett kommunalt drivet museum kan vara tillståndsmyndighet. Av de nio museer som i nuläget är tillståndsmyndigheter med stöd av undervisnings- och kulturministeriets beslut är det i praktiken bara Krigsmuseet som under de senaste åren har fattat några få beslut om utförseltillstånd.

Med tanke på tillståndsförfarandet som helhet är det ändamålsenligt att koncentrera förvaltningsuppgifter som gäller beslut om utförseltillstånd till Museiverket och Nationalgalleriet. Enligt 7 § 3 mom. i den föreslagna lagen kan Museiverket och Nationalgalleriet vid behov begära utlåtande av arkivverket, Nationalbiblioteket, Krigsmuseet, ett riksomfattande specialmuseum eller någon annan sakkunnig aktör, t.ex. ett landskapsmuseum, regionalt konstmuseum eller annat museum. Således kan de museer som för närvarande är tillståndsmyndigheter med stöd av undervisnings- och kulturministeriets beslut i fortsättningen vara experter som ger utlåtanden vid sidan av andra sakkunniga aktörer.

6 §. Ansökan om tillstånd. Utförseltillstånd ska enligt förslaget sökas innan ett kulturföremål förs ut ur landet. Tillståndet ska sökas av ägaren till föremålet. Föremålets ägare kan ge någon annan person eller aktör fullmakt att handla i ägarens ställe. Det är ändå ägaren som ska vara sökande och vid behov bevisa sin äganderätt. I praktiken medför innehavet av ett föremål en ägarpresumtion. Ägaren kan behöva kontrolleras för att det ska kunna utredas om den som söker tillstånd över huvud taget har befogenhet att vara sökande.

Utförseltillstånd söks enligt det föreslagna 1 mom. på samma sätt som för närvarande skriftligen hos tillståndsmyndigheten på en blankett som fastställts av Museiverket. Avsikten är att också i fortsättningen använda två blanketter, precis som nu. Den ena ansökningsblanketten ska motsvara den nationella blanketten och den andra en bilaga till kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 1081/2012 för rådets förordning (EG) nr 116/2009 om export av kulturföremål.

Till ansökan ska det enligt 1 mom. fogas en beskrivning av kulturföremålet samt de relevanta uppgifter som sökanden har om kulturföremålets ursprung, historia och framställningssätt. Närmare bestämmelser om de handlingar som ska fogas till ansökan och om de uppgifter som ska lämnas på blanketten utfärdas genom förordning av statsrådet. Genom förordning av statsrådet är det meningen att föreskriva att det på blanketten bl.a. ska lämnas uppgifter om kultur-

föremålets ägare och om sökanden samt en tillräcklig redogörelse för kulturföremålet. Dessutom är det meningen att genom förordning av statsrådet föreskriva att det till ansökan bl.a. ska fogas ett fotografi eller någon annan specificering av kulturföremålet. Till ansökan ska det med stöd av 10 § 4 mom. också fogas ett eventuellt temporärt utförselförbud.

I 2 mom. föreslås en bestämmelse om förhållandet mellan en exportlicens som avses i rådets förordning (EG) nr 116/2009 om export av kulturföremål och ett utförseltillstånd som avses i den föreslagna lagen. I det fallet att det för utförseln av ett kulturföremål samtidigt krävs ansökan om exportlicens enligt rådets förordning och ansökan om utförseltillstånd enligt denna lag, ska tillstånd sökas enbart på en blankett som överensstämmer med rådets förordning. Då ska tillståndet omfatta både den licens som avses i rådet förordning och det tillstånd som avses i 9 § i den föreslagna lagen.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 6 § i den gällande lagen.

7 §. *Behandling av tillståndsansökan.* I paragrafen föreslås bestämmelser om behandlingen av en ansökan om utförseltillstånd.

Enligt 1 mom. har tillståndsmyndigheten innan ett tillståndsärende avgörs rätt att granska, dokumentera och fotografera föremålet eller ta en kopia av det. Tillståndsmyndigheten föreslås behålla dokumentationen eller kopiorna.

Det är inte meningen att kränka t.ex. upphovsrätten genom att ta kopior eller genom övrig dokumentation, och myndigheten ska inte ha rätt lämna sådan dokumentation vidare. Enligt 25 d § 2 mom. i upphovsrättslagen (404/1961) får verk utnyttjas utan upphovsmannens samtycke när rättsvärden eller den allmänna säkerheten så kräver. Enligt förarbetena till lagen är bestämmelsen tillämplig inte endast på den verksamhet som utövas av de myndigheter och lagstadgade organ som ansvarar för rättskipningen och den allmänna säkerheten, utan också på annat förvaltningsförfarande. Sådant förvaltningsförfarande är t.ex. myndigheternas skötsel av tillsynsuppgifter. Ingen ersättning betalas när ett verk används i ett ovannämnt syfte.

Enligt det föreslagna 2 mom. kan Museiverket och Nationalgalleriet när de behandlar tillståndsansökningar vid behov begära utlåtande av arkivverket, Nationalbiblioteket, Krigsmuseet, ett riksomfattande specialmuseum eller någon annan sakkunnig aktör, t.ex. ett landskapsmuseum, regionalt konstmuseum eller annat museum. Museiverket och Nationalgalleriet ska från fall till fall överväga om det behövs ett utlåtandeförfarande. Det är meningen att utlåtandet ska ha karaktären av expertsynpunkt och inte vara bindande för Museiverket eller Nationalgalleriet.

Tillståndsmyndigheterna ska vid behandlingen av tillståndsansökningar iaktta de allmänna lagar som gäller förvaltning, såsom t.ex. förvaltningslagen (434/2003), språklagen (423/2003), samiska språklagen (1086/2003) och lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003), även om ingen uttrycklig bestämmelse om det ingår i den föreslagna lagen. Således ska tillståndsmyndigheten t.ex. i enlighet med 23 § i förvaltningslagen behandla en tillståndsansökan utan ogrundat dröjsmål.

8 §. *Tillståndsprövning.* Enligt 1 mom. ska utförseltillstånd beviljas, om det inte finns särskilda skäl för att avslå ansökan. Huvudregeln ska vara att tillstånd beviljas, och detta motsvarar gällande tillståndspraxis. Det ska finnas en tröskel för att ge avslag på en tillståndsansökan. Tillståndsmyndigheten ska kunna motivera ett negativt beslut med ett särskilt vetenskapligt, konstnärligt eller kulturhistoriskt skäl.

I 2 mom. anges de kriterier som tillståndsmyndigheten ska beakta vid prövningen av ett utförseltillstånd och som utgör grund för avslag på en ansökan om tillstånd. Kriterierna motsvarar kriterierna i 7 § i den gällande lagen.

Tillståndsmyndigheten kan i vissa fall lämna en tillståndsansökan utan prövning. Det kan då t.ex. handla om oklarheter i fråga om ett kulturföremåls äkthet eller äganderätten till föremålet eller om att den som söker tillstånd inte kan visa att den har befullmäktigats att göra tillståndsansökan. Vid tillståndsprövningen finns det ingen möjlighet att göra någon omfattande bedömning av äganderätten till ett föremål. Den kan dock uppmärksammas t.ex. vid tvister om arvskiftet. Generellt sett ska innehavet av ett kulturföremål dock i sig ses som en tillräcklig grund för en ägarpresumtion. Att lämna en tillståndsansökan utan prövning ska med tanke på ärendets natur vara motiverat också i de fall då tillståndsmyndigheten inte kan undersöka föremålet och göra tillståndsprövningen tillräckligt detaljerat. Beslutet att lämna en tillståndsansökan utan prövning ska inte lämnas på ansökningsblanketten, utan ett separat beslut ska meddelas.

Det föreslagna 3 mom. innehåller bestämmelser om de situationer då utförseltillstånd alltid ska beviljas. Bestämmelsen motsvarar den gällande lagen. Det är inte meningen att med den föreslagna lagen ingripa i äganderätten för enskilda personer som flyttar bort från Finland eller får ett kulturföremål i arv eller genom avvittring.

Enligt 3 mom. 3 punkten ska utförseltillstånd också alltid beviljas när ett kulturföremål förs ut ur Finland för en viss tid och tillståndsmyndigheten bestämmer att föremålet ska återföras till Finland inom den tid som sökanden angett. Avsikten med bestämmelsen är att göra det möjligt att låna ut kulturföremål för utställningar och att konservera sådana föremål utomlands. Det är ändamålsenligt att göra tillståndsförfarandet i fråga om kulturföremål som förs ut ur landet för en viss tid lättare dels för att utförseln av föremålen ska gå smidigt, dels för att tillståndsmyndigheten ska ha kvar en möjlighet att följa var föremålen rör sig.

I 4 mom. föreskrivs om den tid som avses i 3 mom. 3 punkten. Denna tid föreslås precis som för närvarande vara högst två år. Det nya jämfört med nuläget är att sedan tidsfristen löpt ut kan inget nytt tillstånd för viss tid sökas innan två år har förflutit från det att det föregående tillståndet upphörde att gälla. Tillstånd för viss tid beviljas i regel när ett kulturföremål är av stor nationell betydelse. I sådana fall ska det ses som ändamålsenligt att möjligheten att få tillgång till och använda föremålet i Finland kan tryggas också med tidsmässiga begränsningar i fråga om utförsel för viss tid.

9 §. Tillståndsbeslut. Enligt den föreslagna paragrafen lämnas beslut om utförseltillstånd, i enlighet med gällande praxis, skriftligen på en ansökningsblankett enligt 6 § som Museiverket har fastställt. Motsvarande beslut lämnas också på en blankett som överensstämmer med rådets förordning. Närmare bestämmelser om de handlingar som ska fogas till beslutet utfärdas genom förordning av statsrådet. Genom förordning av statsrådet är det meningen att föreskriva att beslutet ska åtföljas av ett fotografi och av bilagorna till tillståndsansökan.

Tillståndsmyndigheten ska i enlighet med förvaltningslagen motivera ett negativt beslut. Det är meningen att motiveringen till beslutet ska lämnas som en separat bilaga som fogas till beslutet på blanketten. Även anvisningar för sökande av ändring ska fogas som en bilaga till beslutet. Enligt 4 § 2 mom. i lagen om Museiverket fattas i Museiverket viktiga och vittgående beslut av ett särskilt sammanträde. Det särskilda sammanträdet är Museiverkets högsta beslutande organ. Enligt 7 § i statsrådets förordning om Museiverket (407/2004) avgörs vid Museiverkets särskilda sammanträde ärenden som gäller sådana ansökningar om utförsel av kulturföremål från landet som är av stor vikt. I arbetsordningen för Museiverket anges att ärenden av

stor vikt som gäller utförsel av kulturföremål från landet är avslag på ansökningar om utförseltillstånd och ansökningar som har en styrande inverkan på tillämpningen av lagen.

Om tillståndsmyndigheten inte beviljar utförseltillstånd kan ägaren till kulturföremålet om denne så vill föreslå att tillståndsmyndigheten förvärvar föremålet till staten. I 9 § i den gällande lagen finns bestämmelser om detta. Avsikten har varit att betona dels att myndigheterna inte har rätt att tvångsinlösa kulturföremål som utförseltillstånd inte har beviljats för, dels att ägaren till ett föremål inte har rätt att få föremålet inlöst. Eftersom det inte är fråga om någon egentlig inlösen till staten utan om en frivillig transaktion är det inte ändamålsenligt att ta med en motsvarande bestämmelse i den föreslagna lagen.

Enligt det föreslagna 2 mom. är det möjligt att föra ut ett kulturföremål ur landet inom ett år från det att till utförseltillstånd beviljades. En tid på ett år motsvarar den tid som avses i kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 1081/2012 för rådets förordning (EG) nr 116/2009 om export av kulturföremål. Efter ett år förfaller tillståndet, och vid behov måste ett nytt utförseltillstånd sökas för att kulturföremålet ska få föras ut ur landet.

I 3 mom. föreslås det att ett beslut om utförseltillstånd ska visas upp för Tullen innan kulturföremålet förs ut ur landet. Bestämmelsen motsvarar 7 § i den gällande utförselförordningen.

10 §. Temporärt utförselförbud. Syftet med ett temporärt utförselförbud är att ge en summarisk uppfattning om huruvida tillstånd kan beviljas för utförsel av ett kulturföremål eller inte. För köparen av ett kulturföremål är det när ett föremål säljs viktigt att veta om det kan föras ut ur landet. Denna information är av väsentlig betydelse särskilt i samband med offentlig försäljning av ett föremål, t.ex. en auktion. Förbud kan utfärdas om det är sannolikt att utförseltillstånd inte skulle beviljas för föremålet.

Ett temporärt utförselförbud utfärdas enligt 1 mom. av en behörig tillståndsmyndighet. Sådana är enligt 5 § 1 mom. Museiverket och Nationalgalleriet. Beslut om temporärt utförselförbud skiljer sig från vanliga förvaltningsbeslut genom att förbuden inte utfärdas efter föredragning. Förbudet utfärdas av en tjänsteman eller tjänsteinnehavare vid Museiverket eller en anställd vid Nationalgalleriet som sköter offentliga förvaltningsuppgifter, om dessa personer har getts rätt att besluta om utfärdande av temporärt utförselförbud. Temporära utförselförbud lämnas på blanketten, och det ska göras bevisligen på granskningsstället.

Enligt 2 mom. kan ett temporärt utförselförbud utfärdas utan att föremålets ägare hörs. Detta förfarande är ändamålsenligt med tanke på ärendets art och förbudets tillfälliga karaktär. Ett förbud kan också utfärdas för någon som handlar för ägarens räkning, i regel en representant för ett auktionshus eller någon annan företagare. Ombudet är i sin tur skyldigt att underrätta sin huvudman om förbudet.

Det utförselförbud som avses i paragrafen är temporärt, och det ska iakttas tills tillståndsfrågan har blivit slutligt avgjord genom en ansökan om utförseltillstånd. Eftersom ett förbud redan i sig kan ha en inskränkande inverkan på kundkretsen, ska det alltid uppges när föremålet säljs. Försummelse att informera om ett förbud är inte i sig en straffbar handling, trots att det beroende på fallet närmast kan vara fråga om bedrägeri. Ett temporärt utförselförbud får inte överklagas separat, utan riktigheten i förbudet måste tas upp till utredning genom ansökan om tillstånd att föra ut kulturföremålet ur landet.

Paragrafen motsvarar 12 § i den gällande lagen.

11 §. Register över tillståndsbeslut. I paragrafen föreslås bestämmelser om ett register över beslut om utförseltillstånd och om temporärt utförselförbud, dvs. registret över tillståndsbe-

slut. För närvarande finns bestämmelser om registret över tillståndsbeslut i 6 § i utförselordningen.

Registret ska föras med tanke på beviljandet av utförseltillstånd och beslut om temporära utförselförbud samt tillsynen över dem. Museiverket föreslås vara registeransvarig, precis som för närvarande. Enligt 2 mom. ska följande uppgifter föras in i registret: sökandens namn och kontaktuppgifter, namn och kontaktuppgifter för ägaren till det kulturföremål som tillståndsbeslutet gäller, uppgifter som specificerar det kulturföremål som tillståndsbeslutet eller det temporära utförselförbudet gäller, tillståndets giltighetstid och tidpunkten för utfärdandet av temporärt utförselförbud. Tillståndsärendet blir anhängigt hos tillståndsmyndigheten när ansökan kommer in. Tillståndsbeslut och beslut om temporärt utförselförbud samt uppgifterna i dem ska införas i registret när beslutet eller förbudet har meddelats. Nationalgalleriet ska enligt 5 mom. sända Museiverket sina tillstånds- och förbudsbeslut för kännedom. De uppgifter som Nationalgalleriet lämnar ska föras in i registret över tillståndsbeslut av Museiverket.

Enligt 3 mom. ska uppgifterna i registret bevaras varaktigt. Det är nödvändigt att uppgifterna bevaras varaktigt för att forskning och information om det nationella kulturarvet ska bli dokumenterad och bevarad. Eftersom det kan hända att samma kulturföremål kommer till försäljning på nytt flera år efter den föregående försäljningen, är det viktigt att det också finns möjlighet att kontrollera t.ex. existensen av ett eventuellt tidigare temporärt utförselförbud för föremålet.

Enligt 4 mom. får Museiverket trots sekretessbestämmelserna ur registret lämna ut uppgifter om den som söker ett tillståndsbeslut och om ägaren till ett kulturföremål som ett tillståndsbeslut eller temporärt utförselförbud gäller till Nationalgalleriet och Tullen i den omfattning det behövs för skötseln av uppgifterna. I fråga om utlämnande av uppgifter tillämpas i övrigt lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

12 §. Tillsyn. I 1 mom. föreslås bestämmelser om situationer där tillståndsmyndigheten har rätt att granska ett föremål och få uppgifter om det. Om ett föremål granskas i behövlig omfattning blir det också möjligt att dokumentera det. Rätten att få uppgifter innebär en rätt att få tillräckliga uppgifter om föremålet. Sådana uppgifter kan gälla föremålets ålder och ursprung. Rätten att granska och få uppgifter om ett föremål föreslås gälla föremål som är till salu, om utförseln av dem eventuellt förutsätter utförseltillstånd.

Tillståndsmyndigheten ska för det första ha rätt att granska och få uppgifter om ett föremål när föremålet är till salu i en affär eller visas på en auktion före den egentliga auktionen. För det andra ska tillståndsmyndigheten ha denna rätt av en annan grundad anledning. En sådan grundad anledning kan bl.a. vara en situation där tillståndsplikten för ett föremål måste kontrolleras t.ex. i samband med gränskontroller eller där ett föremål på något annat motsvarande sätt visas för allmänheten och det kan antas finnas en avsikt att föra ut eller överlåta föremålet. För att syftet med den föreslagna lagen ska nås vore det önskvärt att den som köper ett kulturföremål får tillräcklig information om de bestämmelser som hänför sig till en eventuell utförsel av föremålet.

Om det är oklart om utförseln av ett kulturföremål kräver tillstånd eller inte kan Tullen enligt 2 mom. lägga den som för ut ett föremål att ansöka om utförseltillstånd för föremålet. Tullen kan kontrollera resande till unionens medlemsländer eller leveranser till dessa länder endast av grundad anledning.

Enligt 3 mom. ska den som har beviljats utförseltillstånd meddela den myndighet som beviljat tillståndet när ett kulturföremål har återförts till Finland, om det har bestämts att föremålet ska återföras inom en tid som sökanden angett. Avsikten med detta förfarande är att övervaka att

föremålen återförs till Finland. Om inget meddelande har getts inom utsatt tid kan tillståndsmyndigheten begära ytterligare utredning i ärendet och vid behov vidta åtgärder för att föremålet ska återföras till landet med stöd av annan lagstiftning. Lämnas ingen ytterligare utredning kan förundersökningsmyndigheten inleda en brottsutredning som gäller olaglig utförsel av kulturföremål.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 11 § i den gällande lagen.

13 §. Avgift. Paragrafen innehåller bestämmelser om avgift för utförseltillstånd. Ett utförseltillstånd är en offentligrättslig prestation som avses i lagen om grunderna för avgifter till staten och för vilken avgiften bestäms enligt kostnaderna för att utföra prestationen.

Huvudregeln är att utförseltillstånd ska vara avgiftsbelagda. Det ska dock vara möjligt att låta bli att ta ut avgift i de fall som anges i paragrafen. Detta förutsätter emellertid alltid särskild prövning från tillståndsmyndighetens sida.

Enligt paragrafen är det möjligt att inte ta ut avgift i de fall som avses i 8 § 3 mom. i den föreslagna lagen. Ingen avgift behöver således tas ut i de fall då utförseltillstånd alltid ska beviljas utan tillståndsmyndighetens prövning. Till denna del motsvarar paragrafen nuläget.

Ingen avgift behöver heller tas ut om det i övrigt finns särskilda skäl till att inte ta ut avgift. Med särskilda skäl avses närmast situationer där utförseln av ett kulturföremål kräver utförseltillstånd men avgiften för tillståndet skulle bli oskälig i förhållande till föremålets värde. Ett beslut att inte ta ut avgift ska basera sig på vad som är skäligt, och ett sådant beslut är avsett att främja lagförslagens mål och syften. Bestämmelsen att man av särskilda skäl kan låta bli att ta ut avgift är ny.

För de av Museiverket beviljade utförseltillstånden tas det för närvarande ut en fast avgift på 75 euro i enlighet med 2 § i undervisnings- och kulturministeriets förordning om avgifter för prestationer vid Museiverket. Enligt 1 § i undervisnings- och kulturministeriets förordning om avgiften för Nationalgalleriets beslut om utförseltillstånd tas en fast avgift på 97 euro ut för sådana beslut av Nationalgalleriet som gäller utförseltillstånd.

14 §. Överklagande. Paragrafen innehåller överklagandebestämmelser. Beslut om utförseltillstånd får enligt förslaget överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen. På sökande av ändring i en avgift för ett utförseltillstånd tillämpas 11 b § i lagen om grunderna för avgifter till staten.

Det är i praktiken ägaren till ett kulturföremål eller den som ägaren har befullmäktigat som har rätt att överklaga. Såväl negativa beslut om utförseltillstånd som beslut att lämna en tillståndsansökan utan prövning ska kunna överklagas. Beslut om tillståndsmyndighetens granskningsåtgärder och om temporära utförselförbud enligt 10 respektive 12 § ska dock inte kunna överklagas genom besvär.

Enligt 2 mom. får ett beslut av förvaltningsdomstolen överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. Förfarandet med besvärstillstånd omfattar t.ex. beslut om utförseltillstånd.

15 §. Hänvisning till strafflagen. I paragrafen föreslås det en hänvisning till sådana brott enligt 46 kap. i strafflagen (39/1889) som har samband med införsel och utförsel. I 46 kap. 1—3 § i strafflagen förskrivs det om regleringsbrott och i 4—5 § om smuggling. Det ska t.ex. vara straffbart att föra ut ett kulturföremål utan behövligt tillstånd och att föra ut ett föremål trots avslag på tillståndsansökan. Även ett förfarande som strider mot ett temporärt utförselförbud

ska vara straffbart. Däremot ska det inte vara straffbart att försumma skyldigheten enligt 12 § 3 mom. i den föreslagna lagen att lämna ett meddelande. Olaglig utförsel kan medföra en förverkandepåföljd på samma sätt som andra smuglingsbrott.

16 §. Rätt att föra talan. Syftet med paragrafen är att göra tillståndsmyndigheterna Museiverkets och Nationalgalleriets ställning klarare vid behandlingen av brottmål bl.a. när det gäller rätten att framställa yrkanden på beslag eller skadestånd. Enligt paragrafen ska Museiverket, Nationalgalleriet och Tullen ha tillfälle att föra talan vid behandlingen av brottmål.

17 §. Ikraftträdande. Paragrafen innehåller bestämmelser om lagens ikraftträdande.

18 §. Övergångsbestämmelser. I 1 mom. anges det att tillståndsansökningar och besvär över dem som har anhängiggjorts innan lagen träder i kraft slutbehandlas enligt de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Enligt 2 mom. ger tillståndsbeslut som har fattats före lagens ikraftträdande rätt till utförsel när den föreslagna lagen har trätt i kraft. På tillståndsbeslut tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet. Detta förfarande ska också tillämpas på återförandet av kulturföremål när tillstånd har beviljats på den grunden att ett föremål ska återföras till Finland.

1.2 Lagen om godkännande av vissa bestämmelser i Unidroit-konventionen om stulna eller olagligt exporterade kulturföremål och om tillämpningen av konventionen

Enligt lagen om återlämnande, som trädde i kraft den 18 december 2015, sköter undervisnings- och kulturministeriet i stället för justitieministeriet uppgifter som central myndighet i anslutning till återlämnande av kulturföremål. Det måste ses som ändamålsenligt att motsvarande uppgifter som avses i Unidroit-konventionen om stulna eller olagligt exporterade kulturföremål och om tillämpningen av konventionen även överförs från justitieministeriet till undervisnings- och kulturministeriet. Därför föreslås 8 och 9 § bli ändrade på så sätt att undervisnings- och kulturministeriet är sådan central myndighet som avses i lagen.

1.3 Lagen om Nationalgalleriet

18 §. Generaldirektörens uppgifter. I 1 mom. 5 punkten föreslås en sådan teknisk ändring att hänvisningen till lagen om begränsning av utförseln av kulturföremål avser den föreslagna lagen.

2 Närmare bestämmelser och föreskrifter

I 6 § i den föreslagna lagen om begränsning av utförseln av kulturföremål finns ett bemyndigande att genom förordning utfärda närmare bestämmelser om ansökan om utförseltillstånd, de uppgifter den ska innehålla och de handlingar som ska fogas till den. Genom förordningen är det meningen att föreskriva att utförseltillstånd söks på en nationell blankett som Museiverket utarbetar. På blanketten ska uppgifter lämnas bl.a. om kulturföremålets ägare, sökanden och kulturföremålet. Till tillståndsansökan ska det bl.a. fogas ett eventuellt temporärt utförselförbud och ett fotografi av kulturföremålet. Det är meningen att blanketten i stor utsträckning ska motsvara den gällande blanketten och att de bilagor som ska fogas till den ska motsvara de handlingar som krävs för närvarande.

I 9 § i den föreslagna lagen om begränsning av utförseln av kulturföremål finns ett bemyndigande att genom förordning utfärda närmare bestämmelser om de handlingar som ska fogas till ett beslut om utförseltillstånd. Avsikten är att genom förordningen föreskriva att ett foto-

grafi av kulturföremålet och de handlingar som ingått som bilaga till tillståndsansökan ska fogas till tillståndsbeslutet. Förfarandet motsvarar nuvarande praxis.

3 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2017. Genom den nya lagen om begränsning av utförseln av kulturföremål upphävs den gällande utförsellagen.

De ansökningar om utförseltillstånd och besvär över dem som har anhängiggjorts innan den föreslagna lagen om begränsning av utförseln av kulturföremål träder i kraft slutbehandlas enligt de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet. Om tillstånd att föra ut ett kulturföremål har beviljats innan lag träder i kraft, iakttas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas redan innan lagen träder i kraft. Sådana åtgärder är t.ex. att omarbeta tillståndsblanketterna och anvisningarna för dem.

4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Kulturarv och egendomsskydd

I 15 § i grundlagen anges det att vars och ens egendom är tryggad. Enligt artikel 36 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt är det möjligt att avvika från principen om fri rörlighet på den inre marknaden, om restriktionerna för den fria rörligheten behövs för att skydda nationella skatter av konstnärligt, historiskt eller arkeologiskt värde. Enligt 20 § 1 mom. i grundlagen bär var och en ansvar för kulturarvet.

Syftet med den föreslagna lagen om begränsning av utförseln av kulturföremål är att skydda nationella skatter som ingår i det nationella kulturarvet. Som nationella skatter räknas kulturföremål som är av särskild historisk, konstnärlig eller vetenskaplig betydelse för hela nationen, varför det är motiverat att hålla kvar dem i Finland för kommande generationers skull. Den föreslagna lagen innehåller bestämmelser om begränsningar i utförseln av kulturföremål. Lagen är avsedd att ge en ram för förutsättningarna för laglig utförsel av kulturegendom.

Avsikten med lagen är inte att förbjuda utförsel av kulturegendom helt och hållet. Det är meningen att utförseln av kulturföremål ska stå under tillsyn på samma sätt som för närvarande, så att tillstånd krävs för utförsel av kulturföremål som anges i den föreslagna lagen.

Det föreslagna 8 § 3 mom. innehåller bestämmelser om de situationer då utförseltillstånd alltid ska beviljas. Tillstånd ska beviljas om föremålet hör till bohaget för en person som flyttar utomlands, om en person som bor utomlands har fått föremålet i arv eller genom avvittring och om föremålet förs ut ur Finland för en viss tid. Det är således inte meningen att med den föreslagna lagen ingripa i äganderätten för enskilda personer som flyttar bort från Finland eller får ett föremål i arv eller genom avvittring. Det är inte heller meningen att ingripa i försäljningen av kulturföremål utan endast att förhindra att de kulturvärden som är förknippade med sådana föremål försvinner från Finland. Strävan att bevara kulturarvet har ansetts utgöra en godtagbar grund för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 47/1998 rd).

Offentliga förvaltningsuppgifter och Nationalgalleriet

Enligt 124 § i grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av upp-

gifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning.

Grundlagsutskottet har understrukt betydelsen av att trygga rättssäkerheten och säkerställa god förvaltning genom bestämmelser när förvaltningsuppgifter direkt genom lag eller med stöd av lag förs över på andra än myndigheter (GrUB 10/1998 rd, GrUU 23/2000 rd och GrUU 55/2002 rd). Dessutom har grundlagsutskottet ansett att det för att trygga rättssäkerheten och kravet på god förvaltning krävs att exempelvis reglering som gäller behörighetskrav eller kompetensvillkor för kontrollörer och sakkunniga som biträder myndigheterna i tillsynsuppgifter tas in i samma lagförslag där det föreslås bestämmelser om deras uppgifter (GrUU 40/2002 rd och GrUU 56/2002 rd).

Nationalgalleriet är riksmuseum för bildkonsten. Det är en självständig offentligrättslig stiftelse som hör till undervisnings- och kulturministeriets ansvarsområde. Bestämmelser om Nationalgalleriet finns i lagen om Nationalgalleriet. Enligt 18 § 1 mom. 5 punkten i den lagen har generaldirektören till uppgift att avgöra sådana ärenden som gäller utförseltillstånd för kulturföremål och som enligt utförsellagen hör till Nationalgalleriets uppgifter. Bestämmelser om personalen och behörighetsvillkoren för den finns i lagens 20 §. I motiveringen till lagstiftningsordningen i förarbetena till lagen om Nationalgalleriet (RP 72/2013 rd) behandlas offentliga förvaltningsuppgifter som anförtros en offentligrättslig stiftelse. Lagen har stiftats i vanlig lagstiftningsordning.

I denna proposition föreslås det att Nationalgalleriet fortfarande ska vara tillståndsmyndighet endast i tillståndsärenden som gäller konstverk. Museiverket är allmän tillståndsmyndighet i frågor som gäller utförsel. Enligt det föreslagna 10 § 1 mom. ska en anställd vid Nationalgalleriet som sköter offentliga förvaltningsuppgifter också ha möjlighet att temporärt förbjuda att ett konstverk förs ut ur landet, om föremålet ska säljas eller överlåtas offentligt. Förbud ska kunna utfärdas om det är sannolikt att utförseltillstånd inte skulle beviljas för konstverket.

Verksamheten vid Statens konstmuseum, som har varit ett statligt ämbetsverk, lades ner vid utgången av 2013, och vid ingången av 2014 övertogs dess verksamhet av Nationalgalleriet, som är en offentligrättslig stiftelse. I uppgifterna för Statens konstmuseum ingick ärenden i anslutning till utförsel av konstverk, och nu fortsätter Nationalgalleriet att sköta de uppgifterna. Behandlingen av tillstånd som gäller utförsel av konstverk är Nationalgalleriets enda uppgift som innebär utövning av offentlig makt. I och med att Nationalgalleriet har tagit över den verksamhet som bedrevs vid Statens konstmuseum finns där det kunnande som behövs vid behandlingen av ärenden som gäller utförsel av konstverk. Därför kan det på det sätt som avses i 124 § i grundlagen ses som behövligt för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna att beskriva att Nationalgalleriet ska behandla tillståndsärenden som gäller utförsel.

Behandlingen av ärenden som gäller utförseltillstånd för konstverk har separerats från Nationalgalleriets övriga verksamhet. Tillståndsärendena sköts av experter vars behörighet det finns bestämmelser om i 3 § i statsrådets förordning om Nationalgalleriet (1074/2013). På generaldirektören och övriga anställda som deltar i ärenden som gäller utförsel av konstverk tillämpas enligt 21 § i lagen om Nationalgalleriet bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar. Vid skötseln av uppgifter som innebär utövning av offentlig makt iakttas bl.a. förvaltningslagen, lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003) och språklagen (423/2003). Förvaltningslagens bestämmelser om jäv ska tillämpas på all verksamhet vid Nationalgalleriet.

Det ska ses som behövligt att ärenden i anslutning till utförsel av och temporärt utförselförbud för konstverk sköts av Nationalgalleriet, som är riksmuseum för bildkonsten, och enligt redo-

görelsen ovan kan det inte anses äventyra de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning.

Registret över tillståndsbeslut och skyddet för personuppgifter

Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen utfärdas närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter genom lag. Grundlagsutskottet har i sin praxis ansett att det med tanke på skyddet för personuppgifter är viktigt att reglera åtminstone registreringens syfte, innehållet i de registrerade personuppgifterna och tillåtna användningsändamål, vilket inbegriper uppgifternas tillförlitlighet och bevaringstiden för uppgifterna i personregistren. Regleringen av dessa faktorer på lagnivå ska dessutom vara omfattande och detaljerad (t.ex. GrUU 25/2010 rd, GrUU 27/2006 rd och GrUU 14/2002 rd).

I enlighet med kraven i grundlagen och med tanke på skyddet för personuppgifter har man i propositionen beaktat grunderna för registrering, innehållet i de registrerade personuppgifterna och tillåtna användningsändamål samt bevaringstiden för uppgifterna. Med stöd av det som sägs ovan kan det anses att propositionens bestämmelser om registret över tillståndsbeslut motsvarar kravet i 10 § 1 mom. i grundlagen på bestämmelser om skydd för personuppgifter.

Enligt regeringens uppfattning är propositionen som helhet betraktad i överensstämmelse med grundlagens krav, och det finns inga hinder för att den behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

1.

Lag

om begränsning av utförseln av kulturföremål

I enlighet med riksdagens besluts föreskrivs:

1 §

Lagens syfte

I syfte att skydda nationella skatter som ingår i det nationella kulturarvet begränsas utförseln av konstnärliga, historiska och arkeologiska kulturföremål i enlighet med denna lag.

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på utförsel av kulturföremål som avses i 3 § från Finland till andra medlemsstater inom Europeiska unionen och på export av sådana föremål från unionens territorium.

Lagen tillämpas inte på kulturföremål som innehas av upphovsmannen eller av en fysisk person som har planerat föremålet eller annars skapat det.

Utöver vad som föreskrivs i denna lag finns det bestämmelser om export av kulturföremål till länder utanför Europeiska unionen i rådets förordning (EG) nr 116/2009 om export av kulturföremål.

3 §

Föremål som kräver utförseltillstånd

Följande föremål som ingår i det nationella kulturarvet eller delar av sådana föremål får inte föras ut ur landet utan tillstånd som avses i denna lag:

1) föremål med anknytning till Finlands nationella historia och bemärkta personer oavsett föremålens ålder och framställningsland och hur länge de har funnits i Finland,

2) föremål som avses i lagen om fornminnen (295/1963) och som har upphittats på land eller i vatten,

3) arkiv och samlingar som är värdefulla av vetenskapliga eller andra särskilda skäl samt delar av sådana arkiv och samlingar oavsett deras ålder och ursprungsland och hur länge de har funnits i Finland,

4) de kulturföremål som anges i bilagan och är framställda i Finland eller har funnits i Finland minst den tid som anges i bilagan.

4 §

Undantag från kravet på utförseltillstånd

Utförseltillstånd behövs inte

1) för ett föremål som hör till en offentlig samling eller ett offentligt arkiv eller till evangelisk-lutherska kyrkan eller ortodoxa kyrkosamfundet eller någon av deras församlingar eller kyrkliga samfälligheter, om föremålet förs ut ur landet för att lånas till en utställning, för att konserveras eller för en vetenskaplig forskning och det ska återföras till Finland,

2) för andra än i 1 punkten avsedda statsägda kulturföremål som efter utförseln förblir i statlig ägo,

3) för en utövande konstnärs eller en yrkesutövars instrument och redskap som annars används i arbetet och som ska återföras till Finland efter framträdandet eller arbetsprestationen.

5 §

Myndigheter

Allmän tillståndsmyndighet enligt denna lag är Museiverket. I tillståndsärenden som gäller konstverk är Nationalgalleriet tillståndsmyndighet. Om avsikten är att föra ut ett föremål ur landet på grund av flyttning eller arv och tillståndsansökan på samma gång gäller flera föremål, är Museiverket tillståndsmyndighet.

Tillståndsmyndigheter enligt rådets förordning (EG) nr 116/2009 om export av kulturföremål är Museiverket och Nationalgalleriet inom de verksamhetsområden som anges i 1 mom.

Tillsynsmyndigheter enligt denna lag är de tillståndsmyndigheter som nämns i 1 mom. och Tullen.

6 §

Ansökan om tillstånd

Ansökan om tillstånd att föra ut ett föremål ur landet ska göras av föremålets ägare. Tillståndet ska sökas skriftligen hos tillståndsmyndigheten på en blankett som fastställts av Museiverket. Till ansökan ska det fogas en beskrivning av kulturföremålet samt de relevanta uppgifter som sökanden har om kulturföremålets ursprung, historia och framställningssätt. Närmare bestämmelser om de handlingar som ska fogas till tillståndsansökan och om uppgifterna på blanketten utfärdas genom förordning av statsrådet.

Om det för utförseln av ett föremål samtidigt krävs ansökan om licens enligt rådets förordning (EG) nr 116/2009 om export av kulturföremål och ansökan om tillstånd enligt denna lag, ska ansökan göras enligt rådets förordning.

7 §

Behandling av tillståndsansökan

Innan ett tillståndsärende avgörs har tillståndsmyndigheten vid behov rätt att granska det föremål som avses i ansökan och att dokumentera och fotografera det eller ta en kopia av det. Dessa åtgärder får dock inte oskäligt fördröja behandlingen av ansökan.

Tillståndsmyndigheten kan vid behov begära utlåtande om tillståndsansökan av arkivverket, Nationalbiblioteket, Krigsmuseet, ett riksomfattande specialmuseum eller någon annan sakkunnig aktör.

8 §

Tillståndsprovning

Utförseltillstånd ska beviljas, om det inte finns särskilda vetenskapliga, konstnärliga eller kulturhistoriska skäl för att hålla kvar föremålet i Finland.

När utförseltillstånd prövas ska följande omständigheter beaktas:

- 1) är föremålet sällsynt eller finns det risk för att det blir sällsynt,
- 2) är föremålet särskilt representativt med tanke på det nationella kulturarvet,
- 3) hör föremålet till väsentliga delar ihop med en värdefull kulturmiljö,
- 4) har föremålet anknytning till en person eller händelse som är viktig med tanke på den nationella historien,
- 5) finns det någon annan än i 1—4 punkten avsedd särskild anledning till att utförsel av föremålet inte ska tillåtas.

Tillstånd ska beviljas oberoende av 2 mom., om

- 1) föremålet hör till bohaget för en person som flyttar utomlands,
- 2) en person som bor utomlands har fått föremålet i arv eller genom avvittring,
- 3) föremålet förs ut ur Finland för en viss tid och tillståndsmyndigheten bestämmer att föremålet ska återföras till Finland inom den tid som sökanden angett.

Den tid som avses i 3 mom. 3 punkten får vara högst två år. Ett nytt tillstånd för viss tid får beviljas tidigast två år från det att det föregående tillståndet upphörde att gälla.

9 §

Tillståndsbeslut

Beslut om utförseltillstånd lämnas på den blankett som avses i 6 §. Om ansökan har gjorts i enlighet med rådets förordning (EG) nr 116/2009 om export av kulturföremål, omfattar beslutet ett avgörande också om det tillstånd som ska sökas enligt denna lag. Närmare bestämmelser om de handlingar som ska fogas till beslutet utfärdas genom förordning av statsrådet.

Ett tillstånd förfaller om föremålet inte har förts ut ur landet inom ett år från det att tillståndet beviljades.

Ett beslut om utförseltillstånd ska visas upp för Tullen innan kulturföremålet förs ut ur landet.

10 §

Temporärt utförselförbud

Den behöriga tillståndsmyndigheten kan temporärt förbjuda att ett föremål förs ut ur landet, om föremålet ska säljas eller annars överlåtas offentligt. Förbud kan utfärdas, om det är sannolikt att utförseltillstånd inte skulle beviljas för föremålet.

Ett temporärt utförselförbud kan utfärdas utan att föremålets ägare hörs. Förbudet utfärdas bevisligen antingen till föremålets ägare eller till den som säljer föremålet för ägarens räkning eller till något annat ombud för ägaren. Den som handlar för ägarens räkning ska underrätta föremålets ägare om ett temporärt utförselförbud.

Ett förbud ska iakttas tills ansökan om utförseltillstånd har avgjorts.

Ägaren eller den som handlar för ägarens räkning ska informera om ett temporärt utförselförbud vid försäljning eller överlåtelse av föremålet, och förbudet ska visas upp när utförseltillstånd söks.

11 §

Register över tillståndsbeslut

För beviljandet av utförseltillstånd och för beslut om temporära utförselförbud samt för tillsynen över dem för Museiverket ett register över tillståndsbeslut och beslut om temporärt utförselförbud.

Följande uppgifter ska föras in i registret:

- 1) sökandens namn och kontaktuppgifter,
 - 2) namn och kontaktuppgifter för ägaren till det kulturföremål som tillståndsbeslutet gäller,
 - 3) uppgifter som specificerar det kulturföremål som tillståndsbeslutet eller det temporära utförselförbudet gäller,
 - 4) tillståndets giltighetstid.
 - 5) tidpunkten för utfärdandet av temporärt utförselförbud.
- Uppgifterna i registret ska bevaras varaktigt.

I 2 mom. 1 och 2 punkten avsedda uppgifter i registret får trots sekretessbestämmelserna lämnas ut till Nationalgalleriet och Tullen i den omfattning det behövs för skötseln av uppgifterna.

Nationalgalleriet ska sända Museiverket beslut om utförseltillstånd och temporärt utförselförbud för kännedom.

12 §

Tillsyn

Tillståndsmyndigheten har på grund av att varor säljs offentligt eller av annan grundad anledning rätt att i behövlig utsträckning granska och få tillräckliga uppgifter om sådana föremål som vid utförsel eventuellt förutsätter utförseltillstånd enligt denna lag.

Tullen kan ålägga den som för ut ett föremål att ansöka om ett tillstånd som avses i 4 §, om utförseln av föremålet kräver tillstånd eller om det är oklart om utförseln kräver tillstånd eller inte.

Om tillståndsmyndigheten med stöd av 8 § 3 mom. 3 punkten har bestämt att ett föremål ska återföras inom en viss tid, ska föremålets ägare meddela tillståndsmyndigheten när föremålet har återförts till Finland.

13 §

Avgift

Bestämmelser om avgiften för ett tillstånd som avses i 9 § finns i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992). Avgiften får dock efterskänkas i de fall som avses i 8 § 3 mom., eller om det annars finns särskilda skäl för det.

14 §

Överklagande

Beslut som avses i denna lag får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Över förvaltningsdomstolens beslut får besvär anföras endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

Beslut som avses i 10 § får dock inte överklagas genom separata besvär.

15 §

Hänvisning till strafflagen

Bestämmelser om straff för regleringsbrott finns i 46 kap. 1—3 § i strafflagen (39/1889) och om straff för smuggling i 4—5 § i det kapitlet.

16 §

Rätt att föra talan

När ett ärende som avses i 15 § behandlas ska de myndigheter som nämns i 5 § ges tillfälle att föra talan i ärendet.

17 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .
Genom denna lag upphävs lagen om begränsning av utförseln av kulturföremål (115/1999).

18 §

Övergångsbestämmelser

Tillståndsansökningar som är anhängiga vid ikraftträdandet av denna lag och besvär som gäller sådana ansökningar slutbehandlas enligt de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Om tillstånd att föra ut ett kulturföremål har beviljats före ikraftträdandet av denna lag, iaktas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Bilaga

Kulturföremål som avses i 3 § 4 punkten i lagen om begränsning av utförseln av kulturföremål

- I. över 100 år gamla konstverk som är finländska eller har funnits i Finland i minst 100 år
- II. följande över 50 år gamla konstindustri-, konsthantverks- och designprodukter i original som är framställda i Finland eller har funnits i Finland i minst 50 år:
 - a) unika föremål och föremål som har framställts i begränsad mängd
 - b) nationellt betydelsefulla prototyper
- III. följande skriftliga alster som har funnits i Finland i minst 50 år:
 - a) över 50 år gamla manuskript och notmanuskript
 - b) böcker som har tryckts eller skrivits för hand före år 1800 i eller för Finland
 - c) böcker som har tryckts eller skrivits för hand utomlands före år 1600
 - d) kartor som har tryckts före år 1800 i eller för Finland och kartor över Finland som har ritats för hand före år 1800
- IV. följande fortskaffnings- och transportmedel:
 - a) över 75 år gamla finländska fortskaffnings- och transportmedel
 - b) över 75 år gamla utländska fortskaffnings- och transportmedel som har funnits i Finland i minst 50 år
- V. följande pengar, utmärkelsetecken och medaljer som har funnits i Finland i minst 50 år:
 - a) medeltida mynt som har präglats i Finland före år 1560 och andra medeltida metallmynt som har använts i Finland
 - b) svenska sedlar som har tryckts före år 1809 och sedlar som har tryckts i Finland före år 1809
 - c) kejserliga förtjänst- och prismedaljer, svenska utmärkelsetecken förlänade före år 1809, ryska utmärkelsetecken förlänade före år 1881 och Mannerheimkors, om de har förlänats finländare
- VI. upptagningar som före år 1860 har gjorts i Finland med olika fotografiska metoder eller originalnegativ av sådana upptagningar
- VII. följande över 100 år gamla föremål som är framställda i Finland eller har funnits i Finland i minst 100 år:
 - a) byggnader och delar av dem samt föremål som hör till den fasta inredningen i en byggnad
 - b) möbler och belysningsanordningar
 - c) dräkter och textilier
 - d) smycken och guld- och silversmiden
 - e) ur, klockor och andra anordningar som anger tiden
 - f) musikinstrument, leksaker och spel
 - g) kyrkliga föremål och föremål med anknytning till trosföreställningar
 - h) finländska etnologiska föremål
 - i) tekniska anordningar, såsom arbetsredskap och maskiner, vägnings- och mätredskap samt fotografisk och optisk utrustning, och prototyper till dem
 - j) vapen och utrustning samt maskiner, anordningar och utrustning som är avsedda för militärt bruk
 - k) andra glas-, metall-, keramik- och träföremål

2.

Lag

om ändring av 8 och 9 § i lagen om godkännande av vissa bestämmelser i Unidroit-konventionen om stulna eller olagligt exporterade kulturföremål och om tillämpningen av konventionen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om godkännande av vissa bestämmelser i Unidroit-konventionen om stulna eller olagligt exporterade kulturföremål och om tillämpningen av konventionen (877/1999) det inledande stycket i 8 § samt 9 § 2 mom. som följer:

8 §

Central myndighet

Undervisnings- och kulturministeriet har till uppgift att i samarbete med behöriga myndigheter

9 §

Säkringsåtgärder

Ansökan om säkringsåtgärder kan göras av undervisnings- och kulturministeriet eller den stat varifrån föremålet har förts ut olagligt. Säkringsåtgärderna förfaller om en ansökan enligt 7 § inte har gjorts inom två månader efter beslutet om att säkringsåtgärder ska vidtas.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 18 § i lagen om Nationalgalleriet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Nationalgalleriet (889/2013) 18 § 1 mom. 5 punkten som följer:

18 §

Generaldirektörens uppgifter

Generaldirektören har till uppgift att

5) avgöra sådana ärenden om utförseltillstånd för kulturföremål som enligt lagen om begränsning av utförseln av kulturföremål (/) ska handläggas av Nationalgalleriet,

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 29 juni 2016

Statsministerns ställföreträdare, utrikesminister

Timo Soini

Undervisnings- och kulturminister Sanni Grahn-Laasonen

2.

Lag

om ändring av 8 och 9 § i lagen om godkännande av vissa bestämmelser i Unidroit-konventionen om stulna eller olagligt exporterade kulturföremål och om tillämpningen av konventionen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om godkännande av vissa bestämmelser i Unidroit-konventionen om stulna eller olagligt exporterade kulturföremål och om tillämpningen av konventionen (877/1999) det inledande stycket i 8 § samt 9 § 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

8 §

Central myndighet

Justitieministeriet har till uppgift att i samarbete med behöriga myndigheter

9 §

Säkringsåtgärder

Ansökan om säkringsåtgärder kan göras av justitieministeriet eller den stat varifrån föremålet har förts ut olagligt. Säkringsåtgärderna förfaller om en ansökan enligt 7 § inte har gjorts inom två månader efter beslutet om att säkringsåtgärder skall vidtas.

Föreslagen lydelse

8 §

Central myndighet

Undervisnings- och kulturministeriet har till uppgift att i samarbete med behöriga myndigheter

9 §

Säkringsåtgärder

Ansökan om säkringsåtgärder kan göras av *undervisnings- och kulturministeriet* eller den stat varifrån föremålet har förts ut olagligt. Säkringsåtgärderna förfaller om en ansökan enligt 7 § inte har gjorts inom två månader efter beslutet om att säkringsåtgärder ska vidtas.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 18 § i lagen om Nationalgalleriet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Nationalgalleriet (889/2013) 18 § 1 mom. 5 punkten som följer:

Gällande lydelse

18 §

Generaldirektörens uppgifter

Generaldirektören har till uppgift att

5) avgöra ärenden som gäller utförseltillstånd för kulturföremål, vilka ärenden enligt lagen om begränsning av utförseln av kulturföremål (115/1999) hör till Nationalgalleriets uppgifter,

Föreslagen lydelse

18 §

Generaldirektörens uppgifter

Generaldirektören har till uppgift att

5) avgöra sådana ärenden om utförseltillstånd för kulturföremål som enligt lagen om begränsning av utförseln av kulturföremål (/) ska handläggas av Nationalgalleriet,

Denna lag träder i kraft den 20 .